
UNA NOVA MIRADA A LA INTERVENCIÓ AMB INFANTS I ADOLESCENTS EN SITUACIÓ DE RISC O DESEMPARAMENT I LES SEVES FAMÍLIES

Podem incorporar una forma alternativa d'intervenció, sota la mirada sistèmica per als infants en situació de risc o desemparament i les seves famílies? Especial menció al model "Family Group Conference".

UNIVERSITAT DE GIRONA | CURS 23-24 | GRAU DE TREBALL SOCIAL
Treball Final de Grau

Tutor: Jose Antonio Langarita Adiego
Autora: Judith Ortiz Palazón

RESUM

Aquest treball promou una reavaluació de la nostra percepció de la infància, reconeixent i recolzant el dret dels infants i adolescents a participar activament al seu entorn. A més, convida a fomentar la confiança en les habilitats i les capacitats de les famílies, desafiant així la noció que necessiten una direcció externa en la presa de decisions. No obstant, i evitant les pretensions, això no implica que hagin de prescindir del nostre acompanyament professional, un concepte que considero molt pertinent i valuós. Així mateix, insta a adoptar una postura reflexiva cap a la nostra tasca professional, reconeixent que la nostra intervenció no sempre és necessària. Aquesta iniciativa suggereix a deixar de banda els prejudicis arrelats i les concepcions preconcebudes sobre la infància i la família, entenent que són construccions socials i conceptualitzacions que han evolucionat amb el temps i el context històric i social.

Paraules clau: participació, reconeixement, col·laboració Estat-família, capacitats, drets, protecció, intervenció professional, nucli familiar, decisió, infant, adolescent.

ABSTRACT

This work promotes a reassessment of our perception of childhood and teenagers, recognizing and supporting children's right to actively participate in their environment. In addition, it invites to foster confidence in the skills and abilities of families, thereby challenging the notion that they need external direction in decision-making. However, and avoiding pretensions, this does not imply that they should do without our professional support, a concept that I consider very pertinent and valuable. It also urges us to adopt a reflective attitude towards our professional work, recognizing that our intervention is not always necessary. This initiative suggests leaving aside deep-rooted prejudices and preconceived notions about childhood and the family, understanding that they are social constructions and conceptualizations that have evolved over time and the historical and social context.

Key words: participation, recognition, collaboration State-family, capacities, rights, protection, professional intervention, family nucleus, decision, child, adolescent.

El gran reto es lograr que la sociedad y el Estado aprendan a escuchar la opinión de los niños y las niñas y a reconocer el peso social que estos tienen. No escuchar a los niños es una forma de negarles existencia, de mutilar su derecho a la participación, de negarles presencia pública (Alfageme et al. 2003).

Menor se traduce en el acto de nombrar la identidad borrada de un sujeto por una condición jurídico-asistencial y nos olvidamos de su circunstancia como persona, de su vivencia y de lo importante de recordar que es niño, niña o adolescente con un nombre y apellido (Gómez y Zanabria, 2010, p. 496).

AGRAÏMENTS

A l'Anna i la Marta, per creure en les persones, inspirar-me i connectar-me, encara més, amb el desig de ser Treballadora Social.

Al meu tutor, per la confiança dipositada en mi i en la meva feina, per ordenar i donar-li forma a la meva idea inicial d'aquest treball.

A l'Alba, per comprometre's amb mi a establir un horari de biblioteca que havíem de complir sense excusa, i compartir tots els nervis d'aquest procés.

A la meva parella, per facilitar-me aquest procés i donar-me el suport que he necessitat.

Als meus pares, per haver arribat fins aquí.

ÍNDEX

<i>Resum</i>	2
<i>Abstract</i>	2
<i>Agraïments</i>	3
1. <i>Introducció</i>	5
2. <i>Metodologia i objectius</i>	6
3. <i>Marc teòric</i>	7
3.1. <i>La infància com una construcció social</i>	7
3.2. <i>Anàlisi legal</i>	8
3.2.1. <i>El dret a la participació</i>	11
3.2.2. <i>La situació de risc VS. la situació de desemparament</i>	13
3.3. <i>La intervenció professional</i>	15
3.3.1. <i>L'internament: protecció o vigilància?</i>	18
4. <i>Una alternativa a la intervenció tradicional: el model Family Group Conference</i>	20
4.1. <i>La conferència de grup familiar en altres contextos</i>	22
4.2. <i>Sistematització d'una experiència de proximitat</i>	25
5. <i>Conclusions</i>	33
6. <i>Bibliografia</i>	35
7. <i>Annexos</i>	39
7.1. <i>Indicadors de risc</i>	39
7.2. <i>Indicadors de desemparament</i>	40
7.3. <i>Mesures davant les situacions de risc</i>	42
7.4. <i>Guió de l'entrevista</i>	43
7.5. <i>Full de consentiment</i>	44

1. INTRODUCCIÓ

La infància i l'adolescència ha estat objecte de preocupació per a diferents disciplines i, en especial, pel Treball Social des dels seus orígens. Ja Jane Addams, una destacada figura en la història del Treball Social, com explica al seu llibre “Twenty years at Hull House” (1990), va promocionar la participació i protecció dels infants i joves a través de programes com Hull House, on hi va crear llars d'infants o l'exitós *Boy's Club* per a realitzar activitats recreatives pels joves de la comunitat.

Segons Trinidad (2004, p.150), la millor manera de protegir a l'infant és vetllar per a que la seva família no pateixi carències i pugui fer front a les necessitats d'aquest. No obstant, s'ha observat que els infants corren més perill allà on haurien d'estar més segurs: les seves famílies. És més probable, doncs, que siguin agredits o sotmesos a violència per membres de la pròpia família. A Catalunya, a 2023, el nombre de la població infantil i adolescent amb expedient obert en el sistema de protecció es troba en 17.990, dels quals 2.029 requereixen una separació del nucli familiar, i 2.111 requereixen un seguiment sense separació del nucli (DGAIA, 2023). Com podem, doncs, intervenir en la resta de casos que, segurament, poden millorar la situació amb acompanyament i altres mesures menys perjudicials?

L'article 154 del nostre Codi Civil espanyol permet als pares administrar càstigs raonables i moderats als seus fills, però això pot entrar en conflicte amb l'article 19 de la Convenció de Drets del Nen, que obliga als Estats a adoptar les mesures necessàries per a protegir els infants. D'aquesta manera, és difícil distingir entre la correcció i el maltractament, que pot provocar confusions sobre quan és justificable l'ús del càstig (Trinidad, 2004).

D'aquí que per a alguns autors com Giovanni i Becerra (1979) i Garbino (1980) (citats en Uroz, 1998, p.49) el maltractament infantil sigui considerat com un judici social, on la cultura hi juga un paper clau per definir-lo.

Veurem que el dret internacional també empara el dret a la vida familiar sense ingerències arbitràries o desproporcionades per part de l'Estat, així com el dret de l'infant a créixer en el nucli familiar. Però l'Estat, té l'obligació d'actuar quan s'ha de protegir un infant o adolescent. Ara bé, com pot l'Estat intervenir en aquestes situacions sense vulnerar altres drets, tant dels infants com les famílies? Com pot l'Estat intervenir sense provocar un mal major, i tenint en compte la veu i participació dels infants o adolescents? D'aquí sorgeix l'interès per estudiar un model d'intervenció que tingui en compte el context i els propis recursos de les famílies, lluny dels automatismes de la intervenció tradicional amb direccions professionals. Així doncs, tractaré de respondre a la pregunta inicial “podem incorporar una forma alternativa

d'intervenció professional, des de la mirada sistèmica, per als infants i adolescents en situació de risc o desemparament i les seves famílies?''.

2. METODOLOGIA I OBJECTIUS

L'objectiu general d'aquest treball és plantejar una nova mirada en la intervenció amb la infància i l'adolescència en situació de risc o desemparament i les seves famílies, tenint en compte que els conceptes infància i família han estat construïts socialment segons el moment històric, social i cultural concret. Ara bé, per aconseguir a aquest objectiu general em plantejo els següents objectius específics: O1: analitzar la bibliografia existent pel que fa a la protecció de la infància i adolescència en risc o desemparament; O2: elaborar un estat de la qüestió sobre el marc legal actual pel que fa a la infància i adolescència en situació de risc o desemparament, afegint aquesta nova mirada; O3: presentar el Family Group Conference com a resposta a una possible nova forma d'intervenció, donant-lo així a conèixer en l'àmbit universitari; O4: analitzar una experiència de proximitat en referència al Family Group Conference.

Mitjançant la sistematització d'una experiència de proximitat aquest treball servirà per a contribuir a la reflexió sobre com millorar el benestar de la infància en situació de risc. Sens dubte seria interessant realitzar una recerca que impliqui directament a infants i adolescents o famílies que hagin dut a terme un procés de *Family Group Conference*, però en aquest treball s'ha optat per realitzar un estudi teòric mitjançant la sistematització d'una experiència que s'ha iniciat a Platja d'Aro per a començar a obrir un debat necessari sobre nous models d'acompanyament a les infàncies en risc i a les seves famílies.

L'anàlisi exposada a l'últim apartat del treball "sistematització d'una experiència de proximitat" ha estat extreta a partir de la informació obtinguda al llarg d'una entrevista semiestructurada a dues professionals (P1 i P2), que ha tingut una durada d'una hora. Aquestes professionals pertanyen a un grup motor de Platja d'Aro que pretén impulsar el model *Family Group Conference* en el seu context comarcal. Aquest grup motor, doncs, serà l'objecte d'anàlisi de l'experiència de proximitat que es pretén sistematitzar en aquest treball. Al començament de l'entrevista, les professionals van firmar un full de consentiment, que es pot trobar a [l'annex 7.5](#). Per altra banda, el guió d'aquesta entrevista es pot trobar a [l'annex 7.4](#), on s'han estructurat les preguntes a partir d'unes categories temàtiques o àrees de conversació. La informació obtinguda ha estat analitzada a partir d'un bloc de notes on s'hi va anar escrivint tota aquella informació més rellevant i conceptes clau durant l'entrevista. A més, aquesta entrevista va ser enregistrada per àudio, de tal manera que s'ha pogut analitzar reproduint-la de nou i afegint més anotacions, així com destacant cites textuais de les professionals. L'objectiu d'aquesta és conèixer els resultats i limitacions d'aquest grup motor, contrastant-los amb l'experiència d'altres contextos.

3. MARC TEÒRIC

3.1. LA INFÀNCIA COM UNA CONSTRUCCIÓ SOCIAL

El concepte menor, situa als infants en una posició de subordinació i fa que aquests siguin entesos i definits, com enuncien Plata i Zanabria (2010) com a fràgils i objectes de protecció. Malgrat legalment es parli de menors en referència a les persones compreses entre 0 i 18 anys, en aquest treball opto per emprar el concepte d'infància en lloc de "menor", ja que considero que el segon pot resultar estigmatitzant. Tot i això, en la major part, faré referència a la infància i l'adolescència, que són l'objecte d'aquest treball.

El concepte d'infància s'ha anat transformant al llarg de la història i els contextos culturals, fins a tal punt que el càstig físic era considerat una forma d'educació i criança, una mostra d'afecte cap a l'infant. Un exemple n'és el nostre refranyer: "si criaste y no castigaste, mal criaste". No és fins al segle XX que es comença a prendre consciència sobre les seves necessitats específiques (Martínez-Illescas, 1998, p.33).

Els infants, com exposa Martínez-Illescas (1998) han estat subjectes d'investigació al llarg de la història, donat les seves característiques personals i evolutives, ja que les seves necessitats van unides al moment evolutiu de l'infant. Així doncs, diferents disciplines com l'antropologia, la sociologia, la psicologia, el treball social, les ciències jurídiques (Vergara et al., 2015), entre d'altres, han analitzat aquest concepte i com és entès per la societat segons el moment històric i cultural.

Cal destacar la mirada que hi fa l'antropologia, prenent distància per penetrar en la lògica de l'altre social o cultural. És a dir, preval la comprensió i valoració de la lògica de l'altre. Per tant, com apunta Colángelo (n.d) possibilita múltiples formes d'entendre la infància o la família, i aquesta ha de ser entesa des de la diversitat i l'heterogeneïtat, ja que existeixen infàncies diferents en tots els grups humans. En la mateixa línia, Alfageme et al. (2003, p.19), entenen la infància com una construcció social, un concepte buit de contingut, que cada societat ha imaginat, interpretat i elaborat nocions diferents sobre les diverses maneres de "ser infància".

Per últim, també cal considerar, com apunten Alfageme et. al (2003) que la infància ha estat representada per diferents mites, tradicions i ideologies, com per exemple, entendre els fills com a propietat dels pares, o la visió de la infància com a potencial futur, incapaç o necessitada d'ajuda per actuar com a agents socials.

Finalment, com apunten Gómez i Zanabria (2010) podem sintetitzar aquestes visions en el marc general del que es coneix com adultisme, que inscriu relacions profundament verticals que no

ens permeten accedir al món de la infància. Flasher (1978), compara l'adultisme amb altres tipus de discriminació, com el racisme i el sexisme, on una persona o grup utilitza el seu poder per a dominar a l'altre. De tal manera que entén l'adultisme com un comportament abusiu dels adults cap als infants degut al seu poder legal, físic i socioeconòmic. Així doncs, els adults perceben als infants com a menys capaços, la qual cosa pot portar a una sobreprotecció i a la inhibició del potencial dels infants per a ser més autònoms i responsables. Així com també Duarte (2012) apunta que existeix una tendència a patologitzar a la joventut sense reconèixer les seves capacitats i potencialitats i que, per tant, és pertinent assumir aquest caràcter conflictiu sobre la constitució de joventuts en cada societat i cultura, així com el necessari debat i deconstrucció al que ens devem postular per a que les construccions socials apuntin a la humanització de les relacions generacionals. Sens dubte, doncs, estem en un procés de construcció de nous paràmetres de relació, sobre tot de promoure l'escolta i l'expressió de nens, nenes i adolescents considerant la seva situació, edat i gènere.

3.2. ANÀLISI LEGAL

Des de l'aprovació de la Convenció sobre els Drets del Nen (en endavant, CDN) al 1989, considerada una de les més importants en matèria de drets humans, els Estats que en formen part han anat adequant i transformant la seva legislació a l'esperit de la mateixa (Alfageme et al., 2003).

Fins abans de la preparació i creació de la CDN, el Dret Internacional havia posat molt èmfasi en protegir la integritat de la unitat familiar com a element essencial pel correcte creixement i desenvolupament de l'infant. Això va donar lloc a deixar de banda situacions de violència intrafamiliar (Trinidad, 2004). Aquesta protecció de la família està regulada a l'article 17¹ del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (en endavant, PIDCP), sobre la protecció de la vida privada, i l'article 8² del Conveni Europeu per la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals (en endavant, CEDH), sobre el dret a la vida privada i familiar, domicili i correspondència.

Tanmateix, aquesta privacitat que caracteritza a la família és la que fa que sigui un espai íntim, però també comporta que certes situacions puguin passar desapercebudes fora de l'entorn més proper. D'aquesta manera, autors com Gelles i Strauss (1979; citat en Uroz, J. 1998, p.46)

---

¹ Determina que: "1. Nadie será objeto de injerencias arbitrarias o ilegales en su vida privada, su familia, su domicilio o su correspondencia, ni de ataques ilegales a su honra y reputación. 2. Toda persona tiene derecho a la protección de la ley contra esas injerencias o esos ataques".

² Estableix que: "1. Toda persona tiene derecho al respeto de su vida privada y familiar, de su domicilio y de su correspondencia. 2. No podrá haber injerencia de la autoridad pública en el ejercicio de este derecho, sino en tanto en cuanto esta injerencia esté prevista por la ley y constituya una medida que, en una sociedad democrática, sea necesaria para la seguridad nacional, la seguridad pública, el bienestar económico del país, la defensa del orden y la prevención del delito, la protección de la salud o de la moral, o la protección de los derechos y las libertades de los demás".

assenyalen que, una de les característiques que provoquen que la família s'entengui com un grup social propens a la violència és, de fet, la privacitat. Per altra banda, el reconeixement de deures de l'infant cap a la família també pot ser una trava en la lluita contra la violència intrafamiliar (Trinidad, 2004) i, per tant, que aquesta passi desapercibuda.

Ara bé, com he mencionat, tota aquesta idea de la família com una unitat bàsica canvia amb la preparació de la CDN, així ho estableix el seu article 19 que ordena als Estats que en formen part a adoptar les mesures de qualsevol caràcter per a la protecció dels infants. Segons Trinidad (2004), la capacitat de prevenció davant de situacions d'abusos a infants per part dels seus propis familiars, constitueix un gran repte pel Dret Internacional. No obstant, considera que tot i ser l'Estat qui té la facultat per intervenir en aquests casos, el Dret Internacional ha de generar un marc legal o uns criteris que indiquin quan l'Estat pot separar l'infant de la seva família per protegir-lo. Per aquest motiu, l'autora il·lustra dues sentències, una en la que l'Estat es va demorar tant a intervenir que va generar danys irreversibles als infants³, i una altra en la que l'Estat va intervenir massa ràpid retirant un nadó recent nascut a una mare diagnosticada del *Síndrome de Munchhausen*⁴. Per consegüent, no hi ha dubte que, en situacions de violència intrafamiliar, l'Estat té l'obligació d'intervenir i està ètica i jurídicament justificat limitar el dret a la intimitat. No obstant, la forma – respectuosa o no, proporcional o no – i el moment en què aquest intervingui determinarà l'efectiva protecció o no de l'infant, tal i com es veu reflectit en les dues sentències mencionades.

Per consegüent, i recapitulant, es podria suggerir que la invocació de la protecció a la privadesa familiar es va utilitzar com a justificació per a la reticència dels organismes encarregats de fer complir la llei en intervenir en casos d'agressió cap a fills i filles. Emergeixen així dues perspectives respecte a la família: per una banda, la concepció històrica de la família com una entitat sobirana en què els pares ostenten un poder absolut sobre els seus fills; d'altra banda, una visió contemporània de l'entorn familiar on l'infant neix i es desenvolupa, entès com a col·lectiu amb drets que l'Estat està obligat a respectar i protegir. És des d'aquest darrer enfocament de la família que es pot prevenir i abordar la violència intrafamiliar.

En la mateixa línia, i aterrant al marc jurídic espanyol, la regulació de la CE, també resulta ambigua i insuficient en referència a la protecció a la infància. Segons Alcón (1998) és

---

³ Sentència del 10 de maig de 2001. *Asunto z y otros c. El Regne Unit*. Quatre germans van patir de forma continuada abandonament i maltractes físics i emocionals, incloent abusos sexuals per part dels progenitors. Els serveis socials, tenint la informació de la situació, van tardar més de quatre anys en prendre la decisió de separar-los dels seus progenitors i situar-los en llars d'acollida.

⁴ Asher, al 1951 va encunyar l'expressió "síndrome de Munchhausen" per descriure el quadre de malalties que es provocaven els adults a sí mateixos, que gustosament desitjaven sotmetre's a procediments terapèutics desagradables i potencialment perillosos. En el cas dels infants, els progenitors inventen malalties en els seus fills, descrivint símptomes falsos en ells o manipulant el seu cos per provocar-los alteracions, per a que així fossin sotmesos a tractament mèdic (Morales-Franco & de la Morena-Fernández, 1995)

lamentable que una constitució de les més riques de la Unió Europea i que es defineix, en el seu article primer, com un Estat social i democràtic de Dret no presenti una adequada protecció a la infància. Doncs un Estat que es declara com a social hauria de tenir com a primera de les seves missions emparar als sectors més vulnerables de la societat com ho són els infants.

No obstant, això no vol dir que no hagi existit una preocupació per la necessitat d'una protecció jurídica eficaç a la infància. Prova d'això ho és la creació de la CDN, juntament amb altres textos legals. En aquesta matèria, la Comunitat Autònoma de Catalunya va ser pionera aprovant la Llei 11/85 del 13 de juny de Protecció de Menors. Aquesta llei, després de diverses modificacions, es va acabar convertint en la Llei 14/2010 del 27 de maig sobre els drets i oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA), que és la vigent actualment.

Així doncs, la primera (Llei 11/85 del 13 de juny), anava encarada a la prevenció i el tractament de la delinqüència infantil i juvenil i a la tutela dels menors quan hi manca la potestat parental o aquesta s'exerceix inadequadament. En segon lloc, la llei 37/1991 del 30 de desembre es centrava en les mesures de protecció dels menors desemparats i l'adopció. Com aquestes dues, n'hi va haver altres modificacions. Per tant, el fet que s'aprovesin lleis per “protegir” a la infància i l'adolescència en risc o situació de desemparament, implicava que aquest col·lectiu s'hagués de tractar de forma diferenciada. És a dir, hi havia un tracte discriminat cap a la infància i l'adolescència. Per tant, la voluntat de comptar amb una norma que inclogués tots els menors (tant si estan en risc social com si no) i es poguessin visualitzar com a subjectes de drets i oportunitats, va donar lloc a l'elaboració de la LDOIA (Ortiz et al., 2022). Aquesta llei reconeix diversos principis rectors i un d'ells és l'interès superior de l'infant. Per tant, es pot veure que reproduceix normes de la CDN i que està inspirada en ella, ja que forma part de l'ordenament jurídic intern, tal i com disposa l'article 96 de la CE (Alcón, 1998).

M'agradaria fer un breu apunt al principi de l'interès superior de l'infant, ja que pot presentar problemàtiques d'interpretació. Torrecuadrada García-Lozano (2016) posa de manifest que manca una definició exhaustiva d'aquest principi i que tampoc disposem de criteris aplicables amb caràcter general per a determinar-lo, doncs ni els textos internacionals ni els nacionals (com el Codi Civil Espanyol o la Llei Orgànica de Protecció del Menor) els estableixen de forma taxativa. Tot i això, segons aquesta autora, l'Observació General del Comitè de Drets del Nen, proposa una llista d'elements per a considerar en cada situació concreta: la opinió de l'infant, que dependrà de la seva edat i maduresa, la seva identitat, la preservació de l'entorn i les relacions familiars, la cura, protecció, seguretat, vulnerabilitat, el dret a la salut i l'educació. Cal tenir en compte que aquests criteris i elements s'hauran de considerar per establir quin és l'interès superior de l'infant en cada situació concreta. La preservació de l'entorn és fonamental, tot i que la Convenció estableix la seva separació del nucli familiar exclusivament quan sigui en

interès superior de l'infant. Així doncs, l'absència d'una definició específica d'aquest principi crea un marge d'ambigüitat que pot portar a interpretacions diverses segons el context.

En definitiva, la Convenció, tot i els seus bons intents, està marcada per la paraula protecció. Podem entendre, doncs, que dona lloc a una relació antagònica⁵ on hi ha un subjecte actiu (el protector) i un subjecte passiu (el protegit), merament receptor. La Convenció deixa poc marge a la participació de l'infant, ja que han estat els adults els que s'han fet càrrec dels seus drets. Si bé és cert que deixa un ampli espai als drets civils, econòmics i socials, però un espai limitat als drets polítics (Alfageme et al., 2003). L'infant ha de ser protegit perquè no és capaç, no té maduresa suficient. Tot i així suposa un gran avenç pel que fa a la imatge de la infància que, indubtablement, té un valor històric, social i polític transcendental. Malgrat això, encara existeixen dificultats pel que fa a l'àmbit teòric-conceptual. Del que no hi ha dubte, com afirmen Alfageme et al. (2003), és que la Convenció marca un abans i un després en el treball amb la infància que encara pot obrir noves perspectives enriquidores i noves utopies.

3.2.1. EL DRET A LA PARTICIPACIÓ

L'article 12 de la CDN reconeix el dret de l'infant a poder ser escoltat en base a la capacitat de crear-se un judici propi. D'aquesta manera, reconeixent aquest dret també es dona dret, doncs, a la llibertat d'opinió. Recuperar opinió, veu, és recuperar visibilitat, identitat i dignitat. Tal i com enuncia una de les dues cites que he incorporat abans de l'inici del treball, ja que considero que reflecteixen els pilars d'aquest. No escoltar als infants és una forma de negar-los l'existència, de mutilar el seu dret a la participació, de negar-los la seva presència pública.

Ara bé, què significa que poden ser escoltats en base a la capacitat de crear-se un judici propi? Aquesta condició fa referència al grau de maduresa de l'infant, la qual cosa significa que només es tindrà en compte la seva opinió si els professionals – des d'aquesta visió adultcentrista – consideren que l'infant compleix el grau de maduresa desitjat tècnicament.

Això significa que, pel que fa a la maduresa, estem davant el repte de l'educació, formació de la personalitat, del desenvolupament i alimentació d'informació necessaris per a que l'opinió dels infants tingui un pes ètic, social i polític (Alfageme et al., 2003). En aquest cas, també serà necessari que els criteris per determinar la maduresa siguin reals, justos i assequibles. Com afirma Hart (1997), s'ha de permetre que els infants tinguin infància, però no és realista esperar que, d'un dia per l'altre, es converteixin en adults responsables i participatius a l'edat de 16, 18 o 21, sense haver tingut cap experiència prèvia en les habilitats i responsabilitats que requereixen.

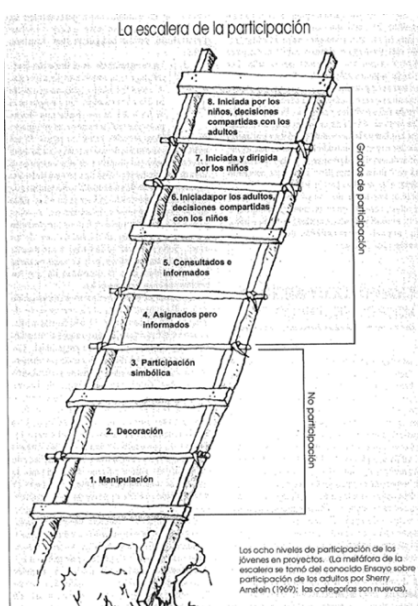
⁵ Aquesta visió crítica tampoc pretén invertir la situació de dominació i entregar el poder als nens (quelcom alguns autors anomenen "infantocràcia"), sinó obrir un espai de convivència en el qual la veu d'aquest grup social sigui valorada com a competent en la seva condició d'ésser humà i d'actor social rellevant.

Tot i això, el mateix autor, posa èmfasi en no caure en la confusió de que la participació de l'infant hagi de suposar l'exclusió de l'adult. És a dir, no hem de subestimar la participació dels adults – no només per la orientació que puguin donar, sinó per les lliçons que necessiten aprendre – sinó que s'ha de pensar en allò que un infant pot aconseguir en col·laboració amb altres infants i el suport de l'adult (Hart, 1997). No obstant, els adults necessiten aprendre a escoltar, fer suport i orientar, i saber quan han de parlar i quan no han de fer-ho.

És crucial, doncs, que com a professionals del Treball Social tinguem l'habilitat de fomentar la participació dels infants en situació de risc o desemparament en el seu propi procés. Per exemple, un infant amb preocupacions o baixa autoestima pot tenir dificultats per mostrar la seva capacitat completa. Per tant, hem d'identificar situacions que augmentin les oportunitats dels que semblen menys competents del que es podria esperar, per a participar plenament (Hart, 1997).

Em sembla interessant fer una breu referència gràfica al què Roger Hart anomena l'escala de la participació, en el seu estudi sobre el significat de la participació dels infants:

Com es pot veure al gràfic⁶, Hart proposa vuit nivells per referir-se a la participació dels infants en la comunitat a l'hora d'elaborar projectes. M'agradaria abordar l'explicació detallada d'aquests, no obstant, degut a les limitacions d'espai, no m'hi aturaré en aquest document. A grans trets, els esglaons mostren com es pot treballar la participació dels infants i com aquesta participació, moltes vegades no és real sinó que és una manipulació disfressada de participació, utilitzant als infants. Fins arribar a l'últim esglaó on la participació dels infants és genuïna, ja que els projectes són iniciats per ells i les decisions són compartides amb els adults. Un bon exemple n'és el d'un grup d'estudiants d'una escola de Parana que van dissenyar i dirigir un

informe filmat sobre adolescents embarassades, com es senten i quins consells els donen a altres adolescents. Projectes com aquests, són escassos i es deu a la manca d'adults interessats que compreguin els interessos particulars dels joves (Hart, 1997). En definitiva, com enuncia Hart (1997, p.5) “la participación es el medio por el cual se construye una democracia y es un criterio con el cual se deben juzgar las democracias. La participación es un derecho fundamental de la ciudadanía”.

D'aquesta manera, doncs, i segons el que proposa aquest autor, l'escola és l'espai obvi per a fomentar en els joves

⁶ Hart (1997, p.10)

la comprensió i l'experiència de la participació democràtica. De tal manera que, si aconseguim la participació dels infants, obtindrem un benefici doble: l'autorealització del nen i la democratització de la societat. Finalment, hem d'arribar a les famílies com a escenari primari per a desenvolupar la responsabilitat social i la capacitat per participar.

Considero que la mirada d'aquest autor és rellevant, especialment, en el context de les intervencions amb infants i adolescents en situació de risc o desemparament. A més, és fonamental tenir en compte les seves reflexions en relació al model proposat en aquest treball com a resposta a la pregunta d'investigació: el Family Group Conference, un model que fomenta la participació tant dels infants i adolescents com de les seves famílies. Cal fer un esment, també, a l'Estratègia de la Unió Europea sobre els drets del nen, ja que proposa la participació en la vida política i democràtica dels infants com un eix central d'aquesta. Proposa una Unió Europea que capaciti als infants per a que siguin ciutadans actius i membres de societats democràtiques. De tal manera que convida als Estats membres a proporcionar recursos adequats, així com augmentar la conscienciació i el coneixement dels drets dels infants i donar suport a les escoles en els seus esforços per a implicar als alumnes en la vida quotidiana del centre i en la presa de decisions (Publications Office of the European Union, 2021).

3.2.2. LA SITUACIÓ DE RISC VS. LA SITUACIÓ DE DESEMPARAMENT

L'article 39 de la CE recull la obligació dels poders públics d'assegurar la protecció social, econòmica i jurídica de la família i, dins d'aquesta, de mode singular, la dels menors.

Segons exposa Noriega (2018), la Llei Orgànica 8/2015, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència (en endavant, LO 8/2015), entre d'altres modificacions, substitueix el concepte d'abandonament pel concepte de desemparament. Qüestió que sembla molt encertada, degut a la indubtable connotació negativa que comporta la paraula abandonament.

Pel que fa a les lleis anteriors, per exemple, la Llei 1/1996 de Protecció Jurídica del Menor (en endavant LO 1/1996), que es manté en vigor però va ser modificada per la LO 8/2015, és la que va introduir el concepte de risc i el definia de la següent manera: "existència de un perjuicio que no alcanza la gravedad suficiente para justificar la separación del núcleo familiar". No obstant, degut als canvis socials produïts des de la promulgació de la Llei 1/1996, en especial en la situació de la infància, fan necessària una millora i actualització de les mesures de protecció, que van ser la causa de l'elaboració de la LO 8/2015. Aquesta darrera llei, pretén unificar la legislació nacional com a marc jurídic per a les normatives autonòmiques, i inclou un procediment administratiu per declarar situacions de risc, absent en la llei anterior. (Noriega, 2018).

La situació de risc està definida a l'article 17⁷ de la LO 1/1996, el qual estableix que serà necessària la intervenció de les autoritats públiques per evitar el desemparament i la exclusió social del menor, sense separar-lo del seu entorn familiar. Aquest article també regula detalladament, quins són els indicadors de risc (veure [annex 7.1](#)) que determinaran la seva declaració. Aquesta situació de risc, com exposa Noriega (2018) no estava regulada en lleis anteriors de protecció a la infància, la qual cosa va suposar, en determinades ocasions, la declaració de desemparament d'un infant quan la problemàtica familiar no era suficientment greu i, això provocava efectes molt perjudicials en les relacions familiars. Noriega (2018) considera que segueix mancant de concreció, atorgant a l'entitat pública un ampli marge de discrecionalitat.

Aquest article 17 de la LO 1/1996 també estableix, per a la situació de risc, que s'ha de realitzar un pla de treball amb la família, evitant així la cronificació de la situació i que aquest pla no sigui una mera declaració d'intencions (Noriega, 2018). Aquest ha d'estar consensuat pels progenitors, tutors o guardadors legals i l'infant, la opinió del qual també es tindrà en compte. Considero que és un encert per part del legislador, ja que, per una banda, és proporcional al principi de promoure solucions consensuades (Sáinz-Cantero, 2014, p. 118) i, per altra banda, per poder assolir l'èxit del programa d'intervenció, és necessària la participació de la família. Entenent la participació en el sentit que s'ha exposat anteriorment, i segons l'entén Roger Hart (1997), una participació que impliqui la comprensió del què han de fer i per què – tant la família com l'infant –, sinó seria una forma de manipulació i obediència que no tindria èxit a llarg termini.

Malgrat la llei estableix el principi d'integració familiar, amb la prioritat d'evitar la separació del nucli familiar fins que no s'hagin esgotat totes les vies, també contempla que si els progenitors o responsables de l'infant o adolescent, no col·laboren amb l'Administració per a millorar la situació, s'haurà d'iniciar el procés de desemparament (Sáinz-Cantero, 2014, p.120). Per tant, en cas de desprotecció de l'infant, si no s'aconsegueixen els canvis necessaris després del pla de treball, l'Administració haurà de notificar a l'entitat competent per avaluar el desemparament, comunicant-ho al Ministeri Fiscal. Tot i això, com exposa Sáinz-Cantero (2014), l'objectiu principal és la reintegració de l'infant a la seva família, donant l'oportunitat de demostrar el compromís dels progenitors abans de considerar el desemparament.

---

⁷ Se considerará situación de riesgo aquella en la que, a causa de circunstancias, carencias o conflictos familiares, sociales o educativos, la persona menor de edad se vea perjudicada en su desarrollo personal, familiar, social o educativo, en su bienestar o en sus derechos de forma que, sin alcanzar la entidad, intensidad o persistencia que fundamentarían su declaración de situación de desamparo y la asunción de la tutela por ministerio de la ley, sea precisa la intervención de la administración pública competente, para eliminar, reducir o compensar las dificultades o inadaptación que le afectan y evitar su desamparo y exclusión social, sin tener que ser separado de su entorno familiar.

Per altra banda, cal mencionar, tot i que no és objecte d'aquest treball, que la LO 1/1996 també hi dedica un espai per a la protecció del *nasciturus* quan es desenvolupa dins el ventre de la progenitora. Així doncs, determina les mesures necessàries per a la prevenció, intervenció i seguiment en les situacions de risc prenatal, al seu article 17.9.

Pel que fa a la situació de desemparament, l'article 18.2 de la LO 1/1996 regula la seva definició⁸. Aquest article exclou de la declaració de desemparament situacions com la pobresa o discapacitat de l'infant o dels progenitors, ja que es podria considerar una intervenció desproporcionada com a conseqüència d'un perjudici. Més endavant, veurem un exemple d'un cas en què l'Administració Pública competent va declarar una situació de desemparament de manera precedent sota el perjudici de la discapacitat. A més, aquest article 18 també detalla els indicadors per a la declaració de desemparament (veure [annex 7.2](#)), com ho fa amb la situació de risc. D'aquesta manera permet fer una distinció entre situació de risc i situació de desemparament, a diferència de les lleis anteriors.

Recapitulant, i destacant el més essencial, la separació d'un infant o adolescent del nucli familiar, segons Lázaro (2017), no estarà justificada si els indicadors acreditats són de risc i la situació pot ser redreçada per mitjà de mesures de suport del nucli familiar, com les que preveu l'article 104 de la LDOIA (veure [annex 7.3](#)). De la mateixa manera ho disposen, com he explicat anteriorment, els articles 17 del PIDCP i 8 del CEDH que emparen el dret a la vida familiar sense ingerències arbitràries o desproporcionades per part dels poders públics. Per tant, l'Estat no només ha d'abstenir-se d'intervenir – llevat que sigui imprescindible per salvaguardar altres drets –, sinó que, quan ho faci, la seva intervenció ha de ser limitada i proporcionada. D'aquesta manera, la intervenció de l'Estat seria considerada arbitrària o desproporcionada si, malgrat comptar amb alternatives menys intrusives per a la vida familiar, tria una intervenció dràstica que restringeixi indegudament o elimini aquesta vida familiar.

3.3. LA INTERVENCIÓ PROFESSIONAL

A continuació, en seguiment al que s'ha explicat a l'últim paràgraf de l'apartat anterior i pel que fa a la intervenció professional, citaré, a mode d'exemple, dues sentències que tracten casos de desemparament, dos casos que em semblen un bon exemple del què no ha de ser la intervenció professional.

Ara bé, abans, a mode de contextualitzar, considero rellevant mencionar alguns aspectes que la legislació disposa pel que fa a la intervenció professional, com ara el següent. Segons el Pacte

---

⁸ Se entenderá como situación de desamparo la que se produce de hecho a causa del incumplimiento, o del imposible o inadecuado ejercicio de los deberes de protección establecidos por las leyes para la guarda de menores, cuando éstos queden privados de la necesaria asistencia moral o material.

Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals (en endavant, PIDESC), a la família se li ha de concedir la més àmplia protecció i assistència possibles, especialment per a la seva constitució i mentre sigui responsable de la cura i educació dels seus fills a càrrec (Trinidad, 2004, p. 136). Així també ho estableix l'article 15 del Protocol de San Salvador, determinant que l'Estat té l'obligació de vetllar per la millora de la situació moral i material de la família.

Tanmateix, totes les actuacions de les administracions públiques han de proporcionar els recursos adequats per evitar el desarrelament familiar i social de l'infant procurant, al mateix temps, el manteniment de la unitat familiar. Això correspon, per exemple, a l'ingrés dels germans en el mateix centre o família. Sempre que sigui possible i en interès de l'infant, s'ha d'establir un règim de relacions personals per a que no es trenquin els vincles afectius familiars amb el menor (Sáinz-Cantero, 2014, p. 137). La permanència en el nucli familiar sense ingerències arbitràries no és tan sols un dret genèric de tots els membres de la família, tal i com disposa l'article 8 del CEDH, sinó també un dret específic dels infants i els adolescents que ho estableix l'article 9 de la CDN.

El sentiment de seguretat, identitat i autoestima dins la família permet tenir un sentiment de pertinença a un grup humà: “és la meva mare, és el meu pare, són els meus germans” (Martínez-Illescas, 1998, p.37). La integritat del nucli familiar també forma part de l'interès superior de l'infant, per tant, una separació no justificada o desproporcionada vulnerarà aquest principi, tant com pot fer-ho la decisió de no intervenir quan calgui (Lázaro, 2017).

A continuació veurem com, en els dos casos que he mencionat, l'Administració sembla que no va intervenir seguint aquestes condicions que pressuposa la llei. Per una banda, una de les dues sentències correspon a l'any 2013, sentència contra l'Estat Espanyol, en la que el Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH), va recordar la necessitat d'actuar proporcionada i ponderadament en la separació dels menors d'edat del nucli familiar (Lázaro, 2017). El cas tracta d'una mare que es va dirigir a Serveis Socials a demanar ajut per habitatge i aliment. Anava amb la seva filla de tres anys i embarassada, i ja tenia dos fills més tutelats. La nena va ingressar aquell mateix dia en un centre d'acollida. Posteriorment es van suspendre les visites mare-filla indefinidament, i la menor va ser traslladada a un nou centre més llunyà. El TEDH no va qüestionar els dèficits de la progenitora, ni la necessitat d'intervenir, però entenent que el problema principal era la indigència de la mare, va considerar desproporcionades les mesures adoptades. L'única raó per deseparar va ser la situació d'indigència: una suma de dèficits materials que es podien haver cobert per la via de la protecció social, abans d'optar per una mesura de separació tan expeditiva i definitiva, segons el Tribunal, arbitrària i discriminatòria (Lázaro, 2017).

D'aquesta manera, en aquest cas, no es va respectar el que pressuposa l'article 104 de la LDOIA sobre adoptar les mesures menys perjudicials per l'infant i el seu nucli. Així com tampoc es va tenir en compte el que disposa l'article 15 del Protocol de San Salvador sobre l'obligació de l'Estat per vetllar per la millora moral i material de la situació familiar. Tampoc es va fer un pla de treball orientat a la reintegració de la menor al nucli familiar. Tampoc es va complir el deure que exposa Sáinz-Cantero (2014) sobre donar als pares o tutors l'oportunitat per a demostrar el seu compromís amb els seus deures legals. Per últim, tampoc es va tenir en compte el que disposa l'article 18.2 de la LO 1/1996, mencionat en l'apartat anterior, sobre la prohibició de basar-se en la situació de pobresa o la discapacitat dels progenitors, per declarar el desemparament.

El mateix autor, Lázaro (2017), exposa una altra sentència del 2015 d'un cas de desemparament de la Generalitat. El Tribunal Superior de Justícia (TSJ), va concloure que la decisió es fonamentava en prejudicis sobre la discapacitat psíquica de la mare i no en una valoració concreta del cas (impossible, atès que va ser una retenció hospitalària). A més, va ser un desemparament precedent guiat per l'automatisme, ja que la mare tenia un altre fill tutelat – que, tot i ser un indicador de desemparament, no implica *ipso facto* la necessitat del desemparament d'un nou nadó – i guiat pel perjudici de la discapacitat psíquica diagnosticada de la mare.

Per anar recapitulant, doncs, la intervenció professional haurà de ser diferenciada en els casos que tractin de situacions de risc vers els que tractin de situacions de desemparament. D'aquesta manera, m'agradaria emfatitzar que, a la vista del que disposa la LO 1/1996, la diferència entre el risc i el desemparament radica en dos aspectes: per una banda, la major gravetat de la situació en la que es troba el desemparament davant del risc, i per altra banda, la necessària separació del nucli familiar en cas de desemparament, al resultar impossible el treball amb el menor i la família sense aquesta prèvia separació (Sáinz-Cantero, 2014, p. 116). Així doncs, com explica Martínez-Illescas (1998) la intervenció social en la situació de risc es limitaria a intentar eliminar dins de la institució familiar aquells factors de risc que produeixen aquesta situació. En canvi, quan la gravetat dels fets aconsellen la separació del nucli (desemparament), l'entitat pública assumeix la tutela amb la conseqüent suspensió de la pàtria potestat o tutela ordinària dels pares.

En la mateixa línia, Martínez-Illescas (1998) exposa que els criteris que regeixen la intervenció social per a la infància tenen a veure, des de vetllar pel compliment de les obligacions de la societat respecte a la infància, fins proporcionar serveis per cobrir les seves necessitats, donar suport als nuclis de convivència, i optimitzar els recursos disponibles a través de la coordinació de tots els àmbits que desenvolupen polítiques amb incidència en la població infantil i la família. A més, tota actuació haurà d'estar fonamentada sota el principi de l'interès superior de

l'infant, que prevaldrà sobre qualsevol altre. No obstant, no s'ha de perdre de vista que, com exposa Lázaro (2017), les posicions ideològiques que contaminen les decisions, ja siguin des del biologicisme o l'intervencionisme, contradiuen l'interès superior de l'infant.

No obstant, abans de continuar amb aquest anàlisi legal, m'agradaria fer un apunt sota la pròpia experiència viscuda durant les pràctiques de Treball Social en un Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència. Així doncs, tot i que la llei estableix la protecció i l'assistència a les famílies per evitar el desarrelament, l'Administració sovint manca dels recursos necessaris per a aquestes famílies i infants. He pogut ser testimoni de casos en què, per manca de recursos, germans són separats i ubicats en diferents centres, contradient la normativa. També existeix una manca de famílies d'acollida per aquells infants de curta edat, fet que dona lloc a l'existència de casos on s'han d'ingressar nadons de, fins i tot mesos d'edat, en Centres d'Acollida. Aquesta desconexió entre la llei i la realitat pràctica posa en risc el benestar dels infants i els adolescents, i limita la capacitat dels professionals per implementar les millors pràctiques possibles.

A més, la llei estableix que els plans de millora han de ser consensuats amb les famílies, qüestió que dona lloc a dubtes, ja que sovint aquests plans es converteixen en imposicions perquè les famílies busquen complaure al professional. Això, doncs, desvirtua l'esperit de la llei, que busca empoderar a les famílies.

En resum, tot i que la llei estableixi clarament la importància d'evitar el desarrelament familiar, protegir els drets dels infants i les famílies, i consensuar plans de millora, la manca de recursos i la imposició de decisions sense veritable acord impedeixen, en molts casos, la realització d'aquests principis. És crucial, doncs, que es reconeixin aquestes mancances per a garantir que les polítiques de protecció infantil no apareguin només sobre el paper, sinó que també es materialitzin a la pràctica real. Això requereix un compromís i una inversió per part de l'Administració Pública per a tancar la bretxa entre la normativa i la realitat, assegurant així el benestar dels infants i el respecte als seus drets fonamentals.

3.3.1. L'INTERNAMENT: PROTECCIÓ O VIGILÀNCIA?

En un altre ordre de funcions, em sembla interessant fer un esment específic a la qüestió que tractaré en aquest apartat sobre, tal i com indica el títol, l'internament com una mesura de protecció o vigilància. Val la pena dir que m'agradaria deixar constància d'aquest interrogant que no té fàcil resposta. Però té la virtut d'inquietar-nos i de donar lloc a pròpies reflexions del lector i, pel que fa a les nostres intervencions com a Treballadors Socials, obre altres mirades vers l'internament en les que tindrà molt sentit plantejar la proposta – objecte d'aquest treball – d'una forma alternativa d'intervenció amb els infants en situació de risc o desemparament.

Les autores Gómez i Zanabria (2010) exposen que l'asil ha estat un component arrelat en l'entramat institucional, erigint-se com un paradigma de cura per a nens abandonats i una de les pràctiques socials més arrelades a la història. Així mateix, la tutela permet una intervenció estatal recolzant-se en la defensa dels seus membres més fràgils, una intervenció coercitiva i salvadora alhora, al preu d'una possessió quasi total dels drets privats. No obstant, com apunta Sáinz-Cantero (2014, p.137), la guarda o tutela del menor només es perllongarà el temps estrictament necessari per acabar amb les causes que van motivar la declaració de risc o desemparament.

Herrera (2007, p. 297; citat en Gómez y Zanabria, 2010, p. 486) desenvolupa la idea de que les institucions assistencials es van tornar més burocràtiques i coercitives, perdent el seu objecte humanitari. L'orfenat es va convertir en un espai de reclusió per nens no desitjats, mentre que l'Hospital de la Caritat atenia a nens malalts i maltractats. Aquestes institucions, van ser percebudes per la societat com centres de tancament i correcció que marginaven a la població vulnerable, entelant la imatge del progrés urbà.

A més, Gómez y Zanabria (2010) també fan referència a la contaminació de la innocència de la infància al trobar-se en contextos perillosos i immorals, com la orfandat, la delinqüència o la pobresa, donant lloc a la criminalització de la pobresa. "Pareciera como si se perdiera la condición de niñez al ingresar a un proceso de tipo legal" (Gómez y Zanabria, 2010, p. 496). Els infants conformen un grup invisibilitzat i censurat en veu i participació. Per tant, és important que deixin de ser objecte de programes de cura i assistencialisme. Tot i que la Convenció dona aquesta nova imatge sobre la infància per superar cultures i accions de caràcter assistencial, d'acord amb Baratta (citada en Alfigeme et al., 2003), sense l'exercici dels drets polítics i de participació no es pot garantir l'exercici de tots els altres drets (civils, econòmics, socials i culturals).

M'agradaria, en aquest sentit, fer una especial referència a un dels millors exemples, segons Hart (1997, p.30) sobre nivells de participació alts, que es troben en la tasca de treballadors socials i educadors socials de carrer que fan amb nens del carrer. El que destaca d'aquests treballadors socials i educadors és que estableixen una bona relació amb els nens, lluny de reclutar-los arbitràriament en institucions, i els ajuden a comprendre la seva situació actual, com a base per a millorar les seves vides. Sempre que sigui possible, això inclou la tornada al nucli familiar o donar-los suport per a que formin les seves pròpies famílies.

Martínez (2024, p.36), basant-se en l'estudi de poder de Foucault, considera que el poder és omnipresent no perquè assoleixi tots els llocs, sinó perquè brota de totes parts. Així doncs, defensa que l'Estat modern occidental és tan individualitzant com totalitari, ja que produeix individualitats que són integrades d'acord amb la forma d'individualització que aquest mateix

imposa. D'aquesta manera, es pot entendre que les institucions socials, sota la idea d'un Estat del Benestar, tenen els objectius d'assolir el benestar, la salut, la seguretat i la protecció. No obstant, aquestes institucions (Martínez, 2024, p. 35) donen lloc a una sèrie de persones encarregades de normalitzar (jutges, professors, metges, treballadors socials) que fan regnar allò normatiu i sostenen el poder normalitzador. I aquesta normalització, és una forma d'adscripció a un cos social homogeni, on s'obliga a la homogeneïtat sota la disciplina i la vigilància. Les institucions reproduïxen relacions de poder.

4. UNA ALTERNATIVA A LA INTERVENCIÓ TRADICIONAL: EL MODEL FAMILY GROUP CONFERENCE

Segons Ramos (2023), el treball de protecció a la infància ha passat per dues grans etapes: una primera es situa després de la Segona Guerra Mundial, inspirada en el model mèdic, que se sustentava en el model del dèficit. Per tant, es concebia el maltractament com una patologia individual dels pares i que, fàcilment, abocava a l'adopció del menor. Així doncs, els professionals de protecció al menor, es centraven en la recerca d'episodis d'abús, culpabilitzant als pares, sense tenir en compte el context. El model del dèficit es centrava en les mancances. Però als anys setanta, l'enfoc va començar a canviar, dirigint-se més en el context i el treball comunitari, tractant-se, doncs, de treballar amb les capacitats. La qual cosa implicava un canvi de postura dels professionals, que ja no haurien de lluitar únicament per esbrinar una sospita d'abús, sinó que haurien de preocupar-se de treballar amb la família els seus problemes.

Així doncs, com exposen Palomar i Suárez (1993), el nou paradigma, sustentat en el model sistèmic, proposa un trencament a la visió individualista tradicional. No es busca trobar el perquè de la conducta sinó que es busca trobar què està succeïnt a nivell de context i interrelacions. Es dona més importància a les relacions interpersonals i al desenvolupament de les idees sobre els sistemes dins els quals es produeixen les relacions. De tal manera, i segons el model sistèmic, en la intervenció familiar s'ha d'entendre la família com un sistema relacional i susceptible de ser patològic. En la mateixa línia, les mateixes autores afirmen que és necessari un context de col·laboració total amb la família per a l'èxit de la intervenció del Treball Social. Les famílies esperen canvis sense alterar-ne la dinàmica, davant això, el paradigma sistèmic ofereix com a clau principal a tenir en compte, la modificació del concepte que la família té sobre el canvi, fent-los veure que la seva participació és la condició que farà possible posar fi a la situació de conflicte.

Sota aquesta mirada sistèmica, neix la pràctica de la conferència de grup familiar (FGC), també coneguda a Estats Units com *Family Group Decision Making*. Segons Mitchell (2021), és un

enfocament en la presa de decisions dirigit per les famílies i reconegut internacionalment, on el terme “família” inclou l’infant i els seus familiars propers, així com els membres de la família extensa i la xarxa social. Aquest model va aparèixer als anys vuitanta a Nova Zelanda, on es va establir com un mandat legal. El seu origen, explica Ramos (2003), va ser la queixa de la població maori, ja que els professionals de raça blanca, classe mitjana i cultura occidental, no entenien les seves formes de criança, i les consideraven nocives. Això va donar lloc al que es va anomenar la “generació robada”, un cúmul d’infants maoris retirats de les seves llars. A Nova Zelanda, doncs, si un Treballador Social considera que un infant necessita atenció i protecció, existeix el requisit legal de que aquest infant sigui derivat a un FGC (Connolly, 2006, p. 526). No obstant, en l’experiència que analitzaré en l’últim apartat sobre el grup motor que vol impulsar aquest model en el nostre context proper, és un procediment absolutament voluntari. Per tant, correspon a la perícia del professional, tenint en compte la situació concreta i les capacitats de les famílies, valorar si ofereix o no a la família un procediment de FGC. La família o infant o adolescent, doncs, acceptarà o rebutjarà voluntàriament. Així doncs, el requisit legal neozelandès mencionat anteriorment pot ser problemàtic, ja que no totes les famílies, ni tots els professionals tindran la voluntat d’accedir-hi. A més, la imposició d’aquest podria posar en qüestió la participació real dels infants o adolescents i les seves famílies.

Ara bé, la premissa del FGC, expliquen Sundell i Vinnerljung (2004), no és només que les famílies tenen el dret d’estar involucrades en les decisions pel que fa als seus fills, sinó que les solucions trobades dins de la família, solen ser inclús millor que les imposades pels professionals. Té com a objectiu promoure el funcionament de les famílies centrant-se en les seves fortaleces úniques i implicant-les en el procés de resolució de conflictes. Així doncs, aquest model permet explorar la naturalesa de la relació entre l’Estat i la família, amb un enfocament específic en el reconeixement dels membres de la família (Mitchell, 2021, p. 2192).

Segons Ramos (2003), el FGC consta de quatre fases. La primera és la derivació, que sol provenir d’un professional de Serveis Socials (o educació, salut, etc.) que proposa la conferència a la família i explica el procediment, de manera que la família pot decidir si l’accepta o no. En segon lloc, si la família decideix avançar en el procés, es fa la preparació, on el facilitador o facilitadora – persona que guia la conferència objectivament – contacta amb la família i l’infant. El facilitador identifica amb la família o infant, els possibles assistents a la reunió, que poden ser familiars, amistats o persones de confiança. Contacta amb ells i els explica el procediment. Durant aquesta fase de preparació poden sorgir elements que facin innecessària la conferència. El facilitador o facilitadora, també contactarà amb els professionals que assistiran a la reunió per a que els proporcionin a la família la informació que necessiten per elaborar un pla de treball. La

tercera fase és la conferència, que explicaré al següent paràgraf, i la última és la implementació i seguiment del pla, on tant la família com els professionals han de seguir el compliment del pla.

La conferència pròpiament dita, segons explica Connolly (2006) consta de tres fases: l'intercanvi d'informació, la fase de deliberació privada, i l'acord. En la primera, el Treballador Social haurà de demostrar la capacitat per a presentar la informació de forma clara i sensible a la família, sense contrariar-la. Després es passa a la fase de deliberació privada, on els professionals abandonen la sala i la família pot debatre les qüestions i elaborar un pla de treball per atendre les necessitats de cura i seguretat de l'infant. Un cop la família ha acordat el pla, els professionals entren de nou a la sala i es passa a la fase d'acord. El facilitador busca l'acord de la conferència entre professionals i la família.

4.1. LA CONFERÈNCIA DE GRUP FAMILIAR EN ALTRES CONTEXTOS

En aquest apartat mencionaré breument, alguns contextos on s'ha dut a terme el model en qüestió i on s'hi han realitzat investigacions al respecte, amb resultats molt favorables. Els estudis que estic mencionant són els de Connolly (2006) a Nova Zelanda, Sundell i Vinnerljung (2004) a Suècia, Mitchell (2021) al Regne Unit (Escòcia), i Roby et al., (2015) a Guatemala.

En general, la majoria de resultats dels diferents estudis concorden en la satisfacció de les famílies per haver participat en el procés del FGC. Les famílies i/o els infants involucren a les persones de la xarxa social i familiar per a que comparteixin les responsabilitats dels problemes. Les famílies senten una oportunitat real de prendre decisions sobre la resolució dels seus problemes. En el cas de Suècia, el nombre mitjà de membres de família extensa que van assistir a les reunions es troba entre els més alts de la literatura (Sundell i Vinnerljung, 2004). A més, en l'estudi d'aquests autors citats darrerament, els resultats van demostrar que el 22% dels infants que van passar per un procés de FGC van ser cuidats per la seva família extensa, en comparació amb el 3% dels infants del grup de comparació que van passar per un procés tradicional de protecció. Aquesta dada demostra, doncs, al meu parer, que amb els processos de FGC es pot evitar la vulneració del dret de la família i l'infant sobre la vida familiar sense ingerències arbitràries o desproporcionades per part dels poders públics que regulen els articles 17 PIDCP i el 8 CEDH, i l'article 9 de la CDN. No obstant això, també s'ha de tenir en compte el context de cada situació concreta, ja que per una banda, no totes les famílies seran partidàries del FGC ni estaran disposades a acceptar el nivell d'implicació que es necessita i, per altra banda, tampoc tots els professionals en seran partidaris d'oferir-lo i aplicar-lo. A més, els resultats que demostren la idoneïtat del model, juntament amb la satisfacció de les famílies, també poden tenir la seva explicació en què les famílies que passen per aquest procés ja són més favorables o

partidàries a portar-lo a terme des d'un inici. Per tant, doncs, considero que és crucial estimar aquestes limitacions a l'hora d'avaluar l'efectivitat del model.

A Guatemala, per exemple, protegir als infants de la separació involuntària és un gran repte degut a l'extrema pobresa i la manca d'un sistema integral de protecció a la infància, (Roby et al., 2015). A més, tot i els esforços de la CDN de dirigir els acolliments en institucions com a últim recurs temporal, es va convertir en una resposta habitual i, per aquest motiu, proposar el FGC donava l'esperança de disminuir la separació innecessària dels infants del seu nucli i, així, reduir l'excessiva dependència de la cura institucional dels infants. Els participants de l'estudi van identificar que moltes de les bases i els valors del FGC són compatibles amb la cultura guatemaltenca (Roby et al., 2015, p.2296). En el cas de Guatemala es va donar un fort consens en què les FGC s'havien d'incorporar com una metodologia normalitzada per a garantir que els jutges la puguin ordenar com a estratègia alternativa a la institucionalització.

A Escòcia, Regne Unit, el FGC s'ha utilitzat com una metodologia de presa de decisions des dels anys vuitanta. En aquest cas, Mitchell (2021) centra el seu estudi en el reconeixement de la família i els infants i analitza com aquest reconeixement en la presa de decisions és un factor important per millorar les relacions entre els membres de la família i l'Estat (o professionals). Com ella exposa, "The experience of FGC is not always easy for either family member or professionals involved in them, nor is it a panacea for all complex child welfare decision making" (2021, p. 2198). En aquesta línia em sembla interessant mencionar el cas d'una de les participants del seu estudi, una mare, la Glenda, que va considerar que el procés del FGC no l'havia ajudat a resoldre la qüestió amb el seu fill, en Callum. En canvi, la seva ex parella, Leanne, va sentir que la reunió li va atorgar un espai per poder ser escoltat. Així doncs, tot i que la visió de la Glenda no és una evidència recurrent en els estudis, és una limitació a tenir en compte, ja que ofereix una perspectiva real que poden experimentar altres famílies durant el procés.

És cert, segons la evidència empírica, que aquestes reunions generen una participació de la família extensa, provocant així, que els resultats de les FGC siguin favorables en les mesures de protecció infantil, donant lloc a que la majoria d'infants puguin romandre sota la cura d'aquesta família extensa (Connolly, 2006), respectant així el dret a la vida familiar sense ingerències arbitràries o desproporcionades per part de l'Estat. No obstant, Sundell i Vinnerljung (2004) obtenen uns resultats inesperats en el seu estudi on, a llarg termini⁹, es dona la retirada del suport de la família extensa i, que aquest factor, sembla ser comú, així com la rederivació als serveis deguda a una tendència en la negligència. L'explicació que donen els autors a aquests

---

⁹ En el seu estudi fan un seguiment dels resultats durant tres anys, un dels estudis més llargs de la literatura pel que fa al procés de FGC. Tot i ser un seguiment llarg, tampoc pot confirmar les expectatives generals a més llarg plaç.

resultats són, per una banda, que tot i ser una mesura correcta i adequada (l'acolliment en família extensa), pot ser no efectiva degut a la mala qualitat dels serveis oferts a les famílies. I, per altra banda, que l'entorn sociocultural suec pot no afavorir a la metodologia d'aquest model, tenint en compte que es tracta d'una societat amb un Estat paternalista i uns valors populars compartits de control social que sancionen les intervencions amb les famílies. Contràriament passa a Guatemala, com ja s'ha esmentat, on les famílies creien que el model s'avenia molt bé amb la seva cultura, ja que aquestes tenen la tendència a reunir-se. Així doncs, també, a Nova Zelanda, cal destacar que la majoria de famílies accepten la reunió i que els plans que elaboren són segurs en el 95% dels casos, on els infants romanen sota la cura de la família extensa majoritàriament (Connolly, 2006, p.524).

En resum, m'agradaria expressar que, tot i l'existència de resultats molt favorables a l'abordatge del FGC en altres contextos, la complexitat que caracteritza molts casos de protecció a la infància i l'adolescència en risc o desemparament podria suggerir que aquest fos un model que funcioni millor a la teoria que a la pràctica, almenys pel que fa a aquest àmbit, ja que en altres àmbits d'intervenció pot presentar menys complexitat d'aplicació (per exemple, en l'àmbit de gent gran, per decidir si s'ha d'ingressar o no la persona a una residència). No obstant, com s'ha demostrat, els estudis en altres contextos mostren resultats molt positius, tot i que també evidencien limitacions com les mencionades en aquest apartat sobre la retirada del suport de la família extensa o la rederivació als serveis degut a una tendència en la negligència. Per altra banda, en moltes ocasions, pot ser complicat demanar una implicació familiar com la que requereix el FGC. Malgrat això, recordem que la participació al FGC és voluntària, la qual cosa podria evitar l'exigència a certes famílies aquest grau d'implicació o produir un dany major a l'infant o adolescent en el moment d'haver de retrobar-se i reunir a la família o entorn proper. Altrament, això també pot beneficiar només a aquelles famílies més predisposades o amb més oportunitats que la resta. És a dir, ja sigui perquè topin amb un professional que sigui partidari a aplicar el model i els hi ofereixi, o per les seves pròpies capacitats o circumstàncies personals que les fan més idònies a participar en aquest procés, en comparació amb altres famílies, amb les seves circumstàncies i característiques concretes. També cal recordar que l'infant, adolescent o família – depenent de qui sigui el protagonista de la problemàtica – poden decidir qui col·labora en el seu procés, i pot ser qualsevol persona del seu entorn social proper, i no necessàriament de la família, la qual cosa refutaria la possible percepció que pogués tenir el lector que aquest és un model que s'inclina en excés cap al biologisme.

En el següent apartat, s'exploraran les similituds o discordances que l'experiència de proximitat analitzada ha mostrat en comparació amb allò descrit aquí, posant-la, també, en relació amb el marc teòric.

4.2. SISTEMATITZACIÓ D'UNA EXPERIÈNCIA DE PROXIMITAT

MODEL FAMILY GROUP CONFERENCE A PLATJA D'ARO. EXPERIÈNCIA DEL GRUP MOTOR

En aquest apartat es duu a terme la sistematització d'una experiència de proximitat en concret. S'analitza l'experiència de dues professionals del grup motor del model FGC de Platja d'Aro. L'objectiu d'aquesta sistematització és conèixer els resultats que ha originat l'aplicació del model FGC en el nostre context proper. D'aquesta manera, aquests resultats es poden posar en contrast amb els resultats de les investigacions en altres contextos i, així doncs, permet aportar un nivell de teorització que ajuda a vincular tota la part teòrica anterior d'aquest treball amb la pràctica, centrant-me en les línies estratègiques d'aquest treball: la participació de l'infant i la família, la visió de l'infant per part dels adults o professionals, els drets de les famílies i dels infants, la intervenció professional institucionalitzada i la metodologia sistèmica.

A Platja d'Aro coneixen el FGC al 2013, a partir de la Martina Erpenbeck¹⁰, una de les referents i formadores del FGC a nivell europeu. A partir d'aquí, es reuneixen Serveis Socials de Platja d'Aro i Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (EAIA) del Baix Empordà per presentar el model a la resta de professionals. En aquests moments no es troba la manera d'implantar-ho tot i tenir èxit. Més endavant, es pensa en ampliar el coneixement sobre el model a tota l'àrea del municipi, implicant a altres institucions. I, per tant, al 2019 es fa una primera formació encarada a posar a la persona al centre, ja que l'any anterior, 2018, es va publicar la recerca del valor humà: el model relacional-vincular en el treball socioeducatiu a Castell-Platja d'Aro¹¹, per tant, ja s'estava treballant sota tota aquesta idea. A partir d'aquesta formació, sorgeixen altres projectes del municipi com els “espais multifamiliars”, el “famílies per famílies” i el “Family Group Conference”.

Al març del 2020 es fa una primera part de la formació del FGC, però arriba la pandèmia i ho atura tot fins que poden realitzar una segona trobada postpandèmia. En aquesta segona reunió, hi van implicar a tots els agents socials possibles del municipi com Serveis Socials (SBAS), EAIA, escoles, Mossos, Centre de Salut Mental per a Infants i Joves (CSMIJ), entre d'altres. És a partir d'aquesta reunió, doncs, que sorgeix un petit grup motor que es compromet a engegar el FGC a Platja d'Aro. En aquest petit grup motor hi ha professionals d'alguns dels agents socials mencionats com l'EAIA o SBAS, així com professionals que col·laboren amb els projectes del municipi mencionats també al paràgraf anterior. D'aquesta manera, aquests professionals atenen persones i famílies i, per tant, en el seu exercici professional, poden identificar casos que

¹⁰Erpenbeck, M. *Interact Dialogo*. (2013). Mi formación. http://www.interactdialogo.com/ES/e_zPers_3.html

¹¹ Viñas et al. (2018) *Valor humà: El model relacional-vincular en el treball socioeducatiu a Castell-Platja d'Aro*. (1ª ed.). Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

podrien derivar-se a FGC, els quals es discuteixen a les reunions mensuals del grup motor. Després de discutir-ne la derivació, si finalment es decideix portar un cas a FGC, el professional de referència oferirà la proposta a l'infant, persona o família – explicant tot el funcionament – i el procés tirarà endavant si la persona, família, infant o adolescent hi vol accedir.

El FGC permet visualitzar una fotografia immediata, amb l'infant al centre. I així, poder detectar de quins suports disposa i de quins no. Com exposa Connolly (2006), és un procés que reuneix a la família i als professionals en un fòrum de presa de decisions liderada per la família. En aquesta fotografia del moment, la mateixa família pot detectar quines són les seves capacitats o dificultats i, per tant, assumir la seva capacitat de protegir la integritat física de l'infant o no. Permet situar la responsabilitat on toca i prendre consciència de la seva situació, centrant-se en les capacitats i no en els dèficits. Per tant, doncs, és una mesura molt menys agressiva que qualsevol altre i, independentment de si s'aconsegueix l'objectiu o no, l'impacte serà molt menor. Una de les professionals entrevistades ho expressava de la següent manera: “és un model que no pot danyar, pot no aconseguir l'objectiu, però no danyarà a la família ni a l'infant”.

Així doncs, l'objectiu principal del FGC és empoderar a les famílies per a que puguin participar en el seu procés i prendre decisions, independentment de si es vol evitar una retirada o es vol ingressar a l'infant o adolescent a un centre de protecció. D'aquesta manera, doncs, la reunió, com explicava anteriorment, pot no aconseguir el seu objectiu inicial, però la família podrà assumir per sí mateixa, càlidament acompanyada, que no pot oferir la protecció a aquest infant. De manera que, l'EAlA, en aquest cas, haurà de proposar una mesura com pot ser un ingrés a CRAE (Centre Residencial d'Acció Educativa). La participació real de les famílies pot veure's qüestionada quan les decisions no s'alineen amb l'objectiu final de protegir, per exemple, la integritat física de l'infant o adolescent. Tot i això, s'haurà aconseguit empoderar-les i fer-les participants del seu procés. És fonamental, doncs, equilibrar la promoció de la participació i la presa de decisions sense abandonar la responsabilitat de protecció per part dels professionals, i evitar caure en el paternalisme de protegir indiscriminadament sense considerar altres possibilitats. També serà essencial el treball dels professionals en la fase de preparació per anar formulant l'objectiu del dia de la conferència i que la família, infant o adolescent, pugui prendre consciència de quina és la situació o problema. Així doncs, el dia de la conferència, també serà crucial la fase d'informació, on els professionals plantejaran a la família, de forma clara i entenedora, quina és la preocupació inicial sobre la que la família haurà de pensar el pla de treball.

Així doncs, l'impacte que provocarà aquesta mesura serà menor que aquella mesura proposada des de la mirada impositiva del professional en el procediment tradicional. Per què? Perquè

aquesta reunió haurà creat xarxa de manera natural, s'haurà prioritzat la preocupació de l'infant fent-lo partícip a través del seu referent (persona que s'ocupa de que el menor sigui cuidat, informat, preguntat... durant la reunió). De manera que també apareixen més recursos de forma natural, i la família, tot i l'ingrés de l'infant, pot seguir aportant els seus recursos per a que la situació millori. És a dir, amb aquesta fotografia immediata que ofereix la conferència, com ja he esmentat, es poden identificar els recursos dels que es disposa o no en el moment inicial. I, a mesura que avança la reunió, avança també la predisposició de les persones de l'entorn a poder implicar-se en el procés i poder oferir recursos o suports. Per això, en l'ordre natural de les coses, van apareixent més recursos, de forma natural, no imposada, per part de les persones de l'entorn proper. Aquest procediment dignifica, tant a la família com a l'infant. Fer partícip a les persones del seu propi procés dona dignitat, ja que hi ha persones que no se senten prou dignes per dir la seva opinió o participar.

En poques paraules, el FGC es pot utilitzar tant si s'ha de proposar mesura de protecció per l'infant o no. És a dir, es poden fer conferències de grup familiar abans d'ingressar a un CRAE amb la intenció d'evitar aquest ingrés o no, però el simple fet de moure tota la xarxa d'aquell infant i posar la seva preocupació al centre, farà que l'impacte d'aquesta mesura sigui molt diferent i pugui viure-ho de la manera més harmoniosa possible, treballant conjuntament professionals i família. De la mateixa manera, també es pot utilitzar de cares a un retorn de funcions tutelars, abans que l'infant retorni al nucli familiar.

Recollint tot el que s'ha dit, sembla evident que, en relació amb el que s'ha anat explicant al llarg d'aquest treball i recordant la pregunta d'investigació inicial, el model FGC dona resposta a aquesta forma alternativa d'intervenció. Un model d'intervenció que – en referència a tot allò exposat al marc teòric – dona l'oportunitat a la família de demostrar el seu compromís amb la situació de l'infant o adolescent. A més, és un model que compleix el dret de ser escoltat de l'infant regulat a l'article 12 de la CDN, del que també n'he parlat amb anterioritat, així com també compleix l'obligació de l'Administració de vetllar per la millora de la situació moral i material de la família que disposa l'article 15 del Protocol de San Salvador, també esmentat anteriorment. I per últim i no menys important, és un model que, a simple vista, posa l'interès superior de l'infant al centre. Tot i això, aquest concepte pot ser interpretat de diferents maneres i, en el seu nom, es corre el risc tant de caure en un paternalisme extrem, protegint a l'infant de manera excessiva, com d'arribar a l'abandonament, justificant la permanència en un entorn familiar inadequat sota la premissa de respectar els seus drets a créixer en un entorn on hi desitja ser tot i no rebre les cures bàsiques necessàries. És crucial, doncs, equilibrar la protecció amb la participació activa de les famílies per evitar extrems que, paradoxalment, podrien no servir al millor interès de l'infant o adolescent.

Per entrar més en l'experiència concreta, i a mode d'il·lustrar tot això explicat, a continuació exposaré, més en detall, exemplificacions sobre l'experiència del grup motor de Platja d'Aro, amb la finalitat de contrastar-la amb els estudis citats a l'apartat anterior. Cal destacar, però, que els casos que s'han pogut portar a conferències de grup familiar en el marc d'aquest grup motor, no refereixen a casos de protecció d'infància, tot i que sí hi han hagut infants i/o adolescents involucrats. No obstant això, no implica que els resultats obtinguts en aquesta experiència de proximitat no puguin ser comparables amb casos de protecció a la infància. Recordem que l'objectiu d'aquest model és el lideratge de la família o infant en la presa de decisions pel que fa a la seva vida o a la de l'infant i això és extrapolable a qualsevol cas, sigui o no de protecció a la infància, tot i que és innegable que les conseqüències i l'impacte de les decisions poden variar molt depenent del cas.

En primer lloc i pel que fa a la família extensa, he exposat a l'apartat anterior que un dels resultats inesperats de Sundell i Vinnerljung (2004) en el seu estudi ha estat la retirada del suport de la família extensa. Ara bé, segons l'experiència del grup motor a Platja d'Aro, és un procés natural de la vida que, al principi d'una problemàtica sorgeixin més participants i que, al llarg del temps en quedin menys persones en actiu. Una de les persones protagonistes que va ser el centre d'una FGC ho expressava de la següent manera: “És veritat que potser no s'estan complint tots els acords, però sí que estem més units”. Aquesta persona, la H, també explicava que algunes persones s'havien despenjat, però que ara ja tenia la xarxa muntada i tot era molt més fàcil.

En la mateixa línia, tot i la possibilitat de que el nombre de persones que donen suport pugui reduir al llarg del procés, com he esmentat, i segons Connolly (2006, p. 524), les famílies responen positivament quan se les convida a participar i els plans familiars es consideren segurs en el 95% dels casos. Així doncs, pel que fa al cas de la H, una de les professionals, que havia estat facilitadora durant la reunió, exposava que en bona part sí que es va aconseguir l'objectiu plantejat en el pla de treball d'aquesta reunió, ja que ara ella té punts de suport, ja no està sola i ha millorat la relació amb els seus pares. L'objectiu en aquesta reunió era la mirada de l'infant, el seu fill, i buscar solucions per aquella situació i aquell moment concret. *“Per tant, ens vam centrar en ajudar-la i no van sorgir mal rotllos entre famílies, no va sortir res. [...] Es va crear un clima molt bonic. Jo vaig sortir molt emocionada, dona com més humanitat. Jo no em trobo, en les entrevistes, aquesta energia que em vaig trobar allà, i aquesta part tan humana”* (P1). Els professionals, en aquesta reunió, es van limitar a donar el suport per a que ella pogués prendre les decisions per sí mateixa, i l'entorn que estava allà també ho pogué fer.

De la mateixa manera que la H, després de la reunió, va deixar de sentir aquesta sensació de soledat, també ho va fer la Carla, una de les membres de les famílies entrevistades a l'estudi de

Mitchell (2021) a Escòcia. Tot i que en aquest estudi, com en d'altres, les famílies que van acceptar el FGC tenien una visió més positiva sobre aquest model que aquelles famílies que no van acceptar, però això tampoc nega el valor dels resultats obtinguts. Així doncs, la Carla va afirmar que després de la reunió, veia que ella i el seu fill ja no estaven tan aïllats, tan sols, i que podia recolzar-se en la seva família extensa i no només en la seva mare (Mitchell, 2021, p.2200). Similar és el cas d'en Dillon al mateix estudi, un adolescent de 15 anys que va ser derivat a un FGC degut a l'increment de violència física i verbal cap a la seva mare. Després de la reunió, en Dillon expressava que havia tingut la sensació d'haver pogut expressar les seves opinions als seus pares i la seva família extensa. Esmentava que es va sentir reconegut i respectat, una qüestió que no havia sentit prèviament. La seva opinió era igual d'important que els altres i la seva contribució dins de la família semblava tenir validesa a través del procés. Podem veure, doncs, que el FGC, potencia el benefici del reconeixement dels infants i els membres de la família. D'aquesta manera, com explica Payne (2014, citat en Mitchell, 2021, p.2203), les experiències de reconeixement ajuden als membres de la família a desenvolupar habilitats i capacitats per prendre decisions i prendre el control de les seves pròpies vides, fent un vincle directe amb l'empoderament i la pràctica del Treball Social.

Cal esmentar que, tenint en compte l'entorn sociocultural d'una societat consumista on un mateix se n'ha d'encarregar dels seus propis problemes i solucionar-los sol i que demanar ajuda sembla ser una mostra de que no podem sols i no som suficients, (així ho expressava una de les professionals, P2), és molt complicat mostrar les vulnerabilitats. A més, *“existeix la percepció de que les dificultats familiars s'han de quedar a casa i sí que et poden ajudar els més pròxims, però la FGC requereix a tota la xarxa”* (P1). Tot i que cada persona pot decidir davant de qui vol despullar les seves vulnerabilitats i on posar el límit dels assistents a la conferència. Amb tot això, doncs, és un repte que totes aquestes persones esmentades, hagin pogut expressar les seves opinions i s'hagin sentit reconegudes. De tal manera que el model FGC sembla que provoca en les famílies i les persones els objectius que es proposa. N'és un bon exemple el cas d'en Dillon exposat anteriorment, tenint en compte que els adolescents tenen més tendència a inhibir-se com una manera de mostrar la seva autonomia davant la família, així com davant dels treballadors de protecció a la infància (Ramos, 2023, p.60).

Contràriament ho han experimentat les professionals entrevistades, amb el cas d'un adolescent que van voler remetre a FGC, però – i, recordant que és un procés voluntari – l'adolescent s'hi va acabar negant. Creuen que es va allargar massa el procediment previ i *“el vam perdre”* (P1), així ho exposava la professional. Per tant, doncs, no es va arribar a fer la reunió. Per això, és essencial una bona fase de preparació prèvia a la reunió. En aquesta s'hi poden treballar tots els casos de possible conflicte amb professionals, per exemple, o amb altres membres de la família.

Tot i així, en la majoria de casos, el simple fet de començar a engegar aquesta fase de preparació ja remou moltes coses a la família i, pot fer que ni tan sols sigui necessària la reunió. Així ho va viure una de les professionals a la seva pròpia experiència, que va fer tota la fase de preparació amb la protagonista i, durant aquesta, finalment va decidir que no es faria la reunió. *“L’altre dia se’m va apropar al parc la mare d’aquella noia i em va dir que el seu fill ja tenia feina [...] i, fixa’t, sense arribar a la reunió, tot el que es va arribar a mobilitzar [...] A més, ella va anar contactant amb els familiars durant aquest procés, per tant es van moure moltes coses”* (P2).

Paul Nixon (1999, p.13; citat en Connolly, 2006, p.549) afirma que, assegurar la retòrica de la responsabilitat familiar en la presa de decisions no s’ha de traduir en una reducció dels recursos de l’Estat. De la mateixa manera ho expressava una de les professionals entrevistades, exposant que un FGC no exclou que la família o persona pugui necessitar teràpia o qualsevol servei de l’Administració. Tot i així, com he anat mencionant, és una manera de crear xarxa i reduir els impactes, com pot ser en la proposta d’una mesura de protecció a un infant. De tal manera que la família pot donar-se suport mútuament i prendre responsabilitats per sí mateixos al mateix temps que reben un suport professional adequat. Fent referència a aquest mateix autor, Nixon, una de les professionals expressava que, el que dona equilibri entre l’Estat i la família és, precisament, el FGC. *“El FGC és el nexa, el punt mig, entre l’Estat i la família. El FGC no exclou que puguis necessitar un servei. És un model més, no una reunió que es fa un cop a la vida i si funciona bé o no. Es fa en un moment determinat, però també es pot fer en altres. És més organitzat del que faria la dinàmica familiar per sí sola, però no tan desajustat com seria una intervenció on el professional dona les indicacions a la família, on el professional té una mirada cap a l’usuari de dir jo tinc la raó i tu no. Col·loca a tothom en el rol que li pertoca i ordena els sistemes”* (P1).

En la mateixa línia, Connolly (2006) exposava que el resultat de la FGC és que la família i l’Estat treballen conjuntament, i no és còmode, és un matrimoni difícil, però és un procés molt millor que qualsevol altre que haguem pogut pensar. No obstant, en aquest treball conjunt, de manera sistèmica, com afirma Bergman (1987; citat en Munuera, 2020, p.241) i com ja he explicat en pàgines anteriors, existeix el perill professional de caure en aliances i manipulacions. Sota aquesta idea, una de les professionals entrevistades ho contrastava assimilant que aquest risc hi és a tot arreu, i dins dels despatxos també. I que, per tant, això s’ha de pal·liar amb formació constant i supervisió constant. *“Puc continuar sent propera però necessito fer l’exercici de balanceig, i això, per mi, aquest risc d’aliances i coalicions hi és sempre en qualsevol intervenció en la que tu t’apropis a la família. I si això t’espanta l’únic que fas és no tocar-la. És a dir, si poso distància i no et toco, vale, és una forma de treballar. Et diré: fes allò i allò i no m’apropo a tu. [...] Jo advoco per a que els professionals entrem dins*

del sistema d'ajuda i formem un sistema d'ajuda amb les famílies” (P2). A més de la formació i supervisió, és important saber recol·locar-nos, prendre'n consciència i demanar ajuda a l'equip o companys dels que disposem.

Pel que fa a la presència de professionals durant la reunió, Roby et al. (2015) exposen que, a Guatemala, per motius culturals, en algunes ocasions la presència de professionals pot ser entesa com a figures d'autoritat, la implicació de les quals pot influir indegudament en el procés de presa de decisions de la família. Contràriament ho han experimentat les professionals d'aquesta experiència analitzada. Expressaven que la presència de professionals atorga una sensació de control i tranquil·litat. És a dir, suma en comptes de restar, ja que la professional, en els casos que han viscut, ha estat molt pròxima amb la família. En altres paraules, exposen que aquesta presència professional dona una sensació de seguretat, on tothom es posarà al lloc que li pertoca.

Recollint tot el que s'ha dit, i davant d'una valoració que sembla ser tan favorable per part de les famílies, amb unes tendències d'èxit d'aquestes conferències de grup familiar i l'entusiasme de molts professionals, la pregunta que sorgeix és: per què no es generalitza aquesta pràctica?. Ramos (2023, p. 59) respon a aquesta pregunta advocant que un terç dels professionals no mostren desitjos d'emprar-la i al·leguen factors subjectius com l'escassetat de temps, la dificultat per acoblar i integrar aquesta pràctica amb altres processos de presa de decisions ja en curs, però hi posa èmfasi en dos factors més subjectius. Aquests són la pèrdua del poder professional i el temor per la seguretat de l'infant i la desconfiança en la capacitat de la família. Pel que fa al primer, un 40% dels professionals creu que el seu poder es veu minvat. Pel que fa al segon, suposa un obstacle per a la derivació de casos en una cultura d'aversion al risc dominant als serveis socials. Per últim, també existeix el temor d'una escalada de conflictes en el moment de reunir a la família i deixar-los el temps privat.

No obstant, en l'experiència de proximitat analitzada aquí, no s'ha viscut d'aquesta manera. Sí hi ha hagut temors professionals, però pertanyents a una altra índole. Els temors d'aquestes professionals tenien a veure més aviat amb no poder ser capaces de col·locar-se horitzontalment i no poder deixar de banda el rol professional. És a dir, el facilitador ha de ser neutral i pot ser qualsevol persona, no necessàriament un professional. Així ho expressava una d'elles: *“La por que tenia era no fer-ho bé, no poder deixar de costat el meu rol professional [...] tenia por d'incidir massa, de fer massa de professional” (P1).* En les FGC no hi cap aquesta concepció sobre el professional expert que indica i té la raó. *“El que fa el model és igualar, però no et treu ni saber ni expertesa, simplement et col·loca a un altre lloc, i això no fa por [...] Aprens a col·locar-te veient-te com una eina, si no ho fas no provoques tants canvis” (P1).*

Generalment, doncs, es podria inferir que el FGC suposa un canvi de mirada, tant per a les famílies com pels professionals. De la mateixa manera, suposa un trencament amb els temors arrelats que poden tenir tant les famílies com els professionals. De manera que pot generar un clima de confiança entre la família i l'Estat (professionals), es dona l'oportunitat a les famílies de poder confiar en els professionals, essent reconegudes i responsabilitzades, a l'hora que els professionals també poden experimentar aquesta confiança dipositada en elles, trencant les pors envers la seguretat de l'infant i la capacitat de la família. Per últim, mostra que té una tendència en sí mateix de vetllar per tots aquells drets, dels infants i les seves famílies, que s'han exposat al punt 3 d'aquest treball. És un model respectuós i proporcional, ja que el dany que pot provocar – si és que pot provocar algun dany –, mai serà major del que vol evitar. Així mateix, val la pena esmentar aquesta idea dels professionals com a eina relacional. Si realment volem empoderar i provocar canvis en les persones, som els professionals els que ens hem de recol·locar. Per tant, el model FGC és una bona manera de poder-nos supervisar i aprendre a veure'ns i col·locar-nos des d'una altra posició. És una manera de prendre consciència del poder professional que se'ns atorga i, alhora, poder-nos desprendre'n.

A mode de resum, el model d'intervenció FGC, presenta una sèrie de fortaleces, debilitats, amenaces i oportunitats que destaquen tant els seus potencials beneficis com les seves limitacions. Entre les seves fortaleces, es troba la dignificació de l'infant o adolescent i les famílies, així com la col·laboració horitzontal entre l'Estat i la família en la presa de decisions, a partir del reconeixement de les capacitats d'aquestes famílies. A més, ofereix una visió ràpida i clara dels recursos disponibles i, per tant, fomenta la conscienciació de la pròpia situació. No obstant, el model afronta reptes importants, com la possible percepció d'ideologia biològica i la implicació emocional que suposa la reunió, pot ser dramàtica per alguns participants. També presenta dificultats per generalitzar la seva aplicació, especialment en l'àmbit de protecció a la infància.

Per altra banda, les amenaces inclouen la manca de voluntat tècnica d'alguns professionals, així com la manca de voluntat política per a la seva implementació. Així també, la participació real de les famílies i els infants o adolescents és qüestionable ja que, en segons quines situacions els professionals hauran de realitzar una proposta de mesura de protecció. Finalment, a llarg termini, el suport i recolzament de la família extensa o entorn proper pot disminuir i existeix el risc de rederivacions als serveis de protecció, degut a una tendència en la negligència. Malgrat aquests desafiaments, existeixen oportunitats prometedores gràcies a la xarxa de professionals interessats en la seva implementació i la compatibilitat del model amb diverses cultures, recolzat per estudis i bibliografia en altres contextos.

Per acabar, m'agradaria fer referència a les emocions expressades per part de les professionals entrevistades, sobre la idea general del FGC:

“El que més recordo i més m’ha eixamplat és la vibració aquesta, l’energia aquesta... sembla molt alternatiu, però aquesta energia tan maca o harmonia o la connexió de tothom per parlar d’aquella persona, l’interès... La cara de satisfacció com va sortir la H, i tothom, que tothom va sortir content. No contents per el fi, sinó perquè aquesta trobada havia ajudat, havia sanat. Jo, aquesta energia, a nivell professional, no l’havia vist mai [...] Vaig pensar que val la pena i que et connecta amb tu mateix i em va connectar a recordar per què m’havia fet Treballadora Social també. És una energia diferent, que en un entorn professional és molt difícil que es doni, o gairebé impossible” (P1).

“A mi em connecta amb que la gent, i hi crec des de fa molts anys, amb que la gent té recursos inagotables. I que no som... que a la que ens col·loquem bé i facilitem a la gent que els pugui treure, que aquesta és la nostra funció real. Jo, des de sempre, he cregut això, que és possibilitar els contextos per a que permetin que les persones puguin caminar d’una altra manera” (P2).

5. CONCLUSIONS

Per anar recapitulant, i recordant els objectius inicials d’aquest treball, així com la pregunta inicial, a grans trets, es pot concloure que existeixen formes d’intervenció per als infants o adolescents en situació de risc o desemparament que tinguin en compte tot el context familiar, el sistema, així com els recursos propis, reconeixent les capacitats de la família i dels infants. El model *Family Group Conference* dona resposta a aquesta pregunta, tot i que també presenta certes limitacions, tal i com s’han anat senyalant.

Tanmateix, després d’analitzar la bibliografia existent pel que fa a la protecció de la infància i l’adolescència en situació de risc o desemparament i elaborar un estat de la qüestió sobre el marc legal de la protecció a la infància, es pot inferir que s’han realitzat, al llarg dels anys, modificacions legals en benefici a l’interès superior de l’infant, principi orientador de totes les actuacions estatals, tot i que pugui presentar cert marge de discrecionalitat, degut a la manca d’una definició taxativa d’aquest principi. La creació de la CDN ha estat crucial per a orientar els Estats cap a l’elaboració de lleis que protegeixin i promoguin els drets dels infants. Per una banda, reconeix el dret dels infants a ser escoltats i a participar activament en el seu entorn i amb tot allò que tingui a veure amb les seves vides. Però, per l’altra banda, la CDN està marcada per la protecció, la qual cosa a vegades pot dificultar la seva participació real, prioritzant així el seu benestar i seguretat per sobre de la seva autonomia. Per tant, tot i els avenços i modificacions que ha portat amb sí la CDN, encara queda camí per recórrer.

En aquest sentit, ens trobem davant del repte, especialment a les escoles, de crear oportunitats per a que els infants i adolescents siguin capaços de crear-se un judici propi, tenir opinió pròpia i poder participar activament. No obstant, els professionals – i tots els adults – tenim el repte, especialment amb infants en situació de risc o desemparament, de ser capaços d'identificar i crear situacions que atorguin la mateixa oportunitat a aquells infants que tenen més dificultats per a participar activament en la societat o el seu entorn. Això, doncs, no és només un dret, sinó que és un pilar fonamental per a crear una societat més democràtica. Reconèixer la capacitat de participar i opinar dignifica a les persones. Negar-la, doncs, com citava a l'inici del treball, és una forma de negar-los l'existència, de mutilar el seu dret a la participació i negar-los presència pública.

Pel que fa a la proposta del FGC, s'ha pogut demostrar que és un model que ofereix una fotografia molt concreta del sistema de l'infant, del seu context i els seus recursos. I que, a més, és una oportunitat per poder col·laborar Estat i família, reconeixent les capacitats de les persones i posant l'infant al centre del procés. És una oportunitat per a que la família pugui sentir-se digne de participar, tot i que en ocasions, si no s'aconsegueix l'objectiu de protecció, els professionals hauran de prendre una mesura i aquesta participació de les famílies en el seu procés es podria veure qüestionada. Per tant, és una limitació a tenir en compte per valorar l'efectivitat d'aquesta participació real amb aquest model. De la mateixa manera, és una oportunitat professional per a poder realitzar un canvi de mirada cap a les famílies, es tracta d'un canvi de paradigma, on els professionals s'han de recol·locar. Possibilita, doncs, que els professionals es puguin supervisar sobre quina és la seva posició. A partir d'aquesta recol·locació, permet que els professionals es puguin veure a sí mateixos com una eina, un recurs més.

Per altra banda, considero que, tot i la manca de voluntat política, podria interessar a aquest nivell, ja que no requereix d'una gran quantitat de recursos de l'Administració. És necessària una bona preparació, coordinació i organització, però evita la rederivació d'un professional a un altre i els diferents diagnòstics, ja que en la conferència, com explicava, s'hi reflecteix una fotografia immediata de la situació, el context, i els recursos. Això suposaria un benefici doble tant per l'Administració com per les famílies. No obstant, manca el coneixement de motius pels quals no es generalitza o no acaba de generar un interès polític. Per tant, s'obre la porta a futures investigacions que puguin estudiar els motius subjacents que poden estar obstaculitzant la generalització o interès en aquest model d'intervenció.

Així doncs, aquest model ha presentat limitacions tant en el cas de l'experiència de proximitat, com en casos dels diferents estudis en altres contextos. Una d'aquestes limitacions ha estat que, en l'experiència de proximitat, els casos que han dut a FGC no han estat casos de protecció a la

infància, però com ja he mencionat a pàgines anteriors, això no implica que els resultats obtinguts en aquesta experiència no puguin ser comparables amb casos de protecció a la infància, ja que l'objectiu d'aquest model és posar l'infant (o persona protagonista) al centre i reconèixer les capacitats de les famílies per a poder liderar el seu propi procés. Per tant, això és extrapolable a qualsevol cas, sigui de protecció a la infància o no.

Una de les altres limitacions ha estat que, en el cas de l'experiència de proximitat s'hi ha pogut realitzar pocs casos amb aquesta modalitat i això pot ser conseqüència d'una manca de voluntat tècnica o una manca d'informació sobre el model. Com afirma Ramos (2023), un terç dels professionals no mostren desitjos d'emprar-lo al·legant a factors subjectius com l'escassetat de temps, la pèrdua de poder professional i el temor per la seguretat del menor.

En definitiva, tot i les limitacions, considero que el model FGC és una bona proposta per a respondre a la pregunta inicial d'aquest treball i una forma real de connectar amb la pràctica del Treball Social: acompanyant i empoderant a les persones-famílies, reconeixent els seus drets i les seves capacitats. Tot i que la implantació d'aquest model – que encara és un projecte pilot en el nostre context proper – també depèn d'una voluntat política, i un dels objectius és que pugui entrar dins del sistema de serveis socials i pugui ser remunerat. Per tant, resulta precís fer pedagogia d'aquest model, i el context universitari és un espai idoni per a la seva difusió, ja que les característiques que s'estudien a la universitat sobre una bona intervenció professional són, precisament, les línies estratègiques que fonamenten aquest model. Així doncs, aquest treball s'erigeix com una oportunitat per avançar en aquest propòsit.

6. BIBLIOGRAFIA

- ADDAMS, J. (1990). *Twenty years at hull-house*. University of Illinois Press. https://books.google.es/books?hl=es&lr=&id=t2QoyuZ38AsC&oi=fnd&pg=PR9&dq=twenty+years+at+hull+house+jane+addams&ots=6Du4Id-ZDc&sig=i1gYjDC2kasE6eJ4yCO_j8i3t6s&redir_esc=y#v=onepage&q=twenty%20years%20at%20hull%20house%20jane%20addams&f=false
- ALCÓN, Mª F. (1998). Menores: vertiente político-ética: La protección de los derechos del niño en la constitución española y en las constituciones de los estados de nuestro entorno. Dins J. Rodríguez (Ed.), *El menor y la familia: conflictos e implicaciones* (p.189-207). Universidad Pontifica de Comillas.
- ALFAGEME ANAVITARTE, E., CANTOS VICENT, R., & MARTÍNEZ MUÑOZ, M. (2003). *De la participación al protagonismo infantil: Propuestas para la acción*. Plataforma de Organizaciones de Infancia. <https://www.sename.cl/wsename/otros/de-la-participacion-al-protagonismo-nov-2003.pdf>
- BOURDIEU, P. (1990). La juventud no es más que una palabra. *Sociología y cultura*, 7, 163-173.

https://www.ses.unam.mx/curso2007/pdf/BORDIEU_PIERRE.pdf

- COLÁNGELO, M. A. (S. F.). La mirada antropológica sobre la infancia. Reflexiones y perspectivas de abordaje. *Laboratorio de Investigaciones de Antropología Social*. <http://www.bnm.me.gov.ar/giga1/documentos/EL001424.pdf>
- CONNOLLY, M. (2006). Fifteen years of family group conferencing: Coordinators talk about their experiences in aotearoa New Zealand. *British Journal of Social Work*, 36(4), 523-540. [Scopus. https://doi.org/10.1093/bjsw/bch273](https://doi.org/10.1093/bjsw/bch273)
- Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (gener de 2023). *Informe estadístic mensual de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA)*. [Població infantil i adolescent amb expedient obert en el sistema de protecció]. https://dretssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematicas/07infanciaiadolescencia/dades_sistema_proteccio/2023/2023_01_informe_DGAIA.pdf
- DUARTE QUAPPER, C. (2012). Sociedades adultocéntricas: Sobre sus orígenes y reproducción. *Última década*, 20(36), 99-125. <https://doi.org/10.4067/S0718-22362012000100005>
- ERPENBECK, M. (2013). *Interact Dialogo*. Mi formación. http://www.interactdialogo.com/ES/e_zPers_3.html
- FLASHER, J. (1978). Adultism. *Adolescence*, 13 (51), 517-523. <https://www.proquest.com/docview/1295889099/fulltextPDF/8D4D9DA9826E44B6PQ/1?accountid=15295&sourcetype=Scholarly%20Journals>
- HART, R. (1997). La participación de los niños: De la participación simbólica a la participación auténtica. *Ensayos Innocenti*. UNICEF, 4. https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/ie_participation_spa.pdf
- Instrument de Ratificació, del 20 de novembre del 1989, de la Convenció sobre els Drets del Nen (CDN). *Boletín Oficial del Estado*, 313, del 31 de desembre de 1990. [https://www.boe.es/eli/es/ai/1989/11/20/\(1\)](https://www.boe.es/eli/es/ai/1989/11/20/(1))
- Instrument de Ratificació, del 4 de novembre de 1950, del Conveni per la Protecció de Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals (CEDH). *Boletín Oficial del Estado*, 243, del 10 d'octubre de 1979. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1979-24010>
- Instrument de Ratificació d'Espanya, del 19 de desembre del 1966, del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics (PIDCP). *Boletín Oficial del Estado*, 103, del 30 d'abril del 1977. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-10733>
- Instrument de Ratificació d'Espanya, del 19 de desembre del 1996, del Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals. *Boletín Oficial del Estado*, 103, del 30 d'abril del 1977. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-10734>
- LÁZARO, A. (2017). L'equilibri entre l'interès superior de l'infant o l'adolescent, el principi d'ingerència mínima en la vida familiar i la proporcionalitat de les mesures de protecció. *Butlletí d'Inf@ncia*. Centre de Documentació de Serveis Socials (102).

https://dixit.gencat.cat/web/.content/home/04recursos/02publicacions/02publicacions_d_e_bsf/04_familia_infancia_adolescencia/butlleti_infancia_articles_2017/links/102_Finestra_juridic_DEF.PDF

- Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA). *Boletín Oficial del Estado*, 156, del 2 de juny del 2010. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2010-10213>
- Llei 11/85, del 13 de juny, de Protecció de Menors. *Boletín Oficial del Estado*, 185, del 3 d'agost del 1985. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1985-16411>
- Llei Orgànica 8/2015, del 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència. *Boletín Oficial del Estado*, 175, del 23 de juliol del 2015. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2015-8222
- Llei Orgànica 1/1996, del 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor, de modificació parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil. *Boletín Oficial del Estado*, 15, del 17 de gener del 1996. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1996-1069>
- MARTÍNEZ-ILLESCAS, Mª L. (1998). El menor y la familia: datos sociológicos: Las necesidades de la infancia: Respuesta familiar y social. Dins J. Rodríguez (Ed.), *El menor y la familia: conflictos e implicaciones* (p. 33-44). Universidad Pontifica Comillas Madrid.
- MARTÍNEZ, J. (2024). Vigilar y castigar tras la mirada de Foucault. *Hojas Universitarias*, 32-40. https://editorial.ucentral.edu.co/ojs_uc/index.php/hojasUniv/article/download/547/499
- MITCHELL, M. (2021). The value of recognition theory to Family Group Conferencing and child-care and protection. *British Journal of Social Work*, 51(6), 2191-2209. [Scopus. https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa207](https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa207)
- MORALES-FRANCO, B., & DE LA MORENA-FERNÁNDEZ, M. L. (1995). El síndrome de Münchhausen infantil. Etiología, criterios diagnósticos y tratamiento. *Ministerio de Educación y Ciencia, Departamento de Psicología Educativa y de la Educación.*, 131, 323-328. https://anmm.org.mx/bgmm/1864_2007/1995-131-3-323-328.pdf
- MUNUERA, P. (2020). La familia como sistema. Terapia familiar sistémica. *Psicología y familia*, 07325, 209-244. https://www.researchgate.net/profile/Walter-Arias-Gallegos/publication/346800329_Psicologia_y_Familia_Cinco_enfoques_sobre_familia_y_sus_implicancias_psicologicas/links/5fd0f913299bf188d405ce1c/Psicologia-y-Familia-Cinco-enfoques-sobre-familia-y-sus-impli
- NORIEGA, L. (2018). *Riesgo, desamparo y guarda: Su regulación tras la reforma legislativa del sistema de protección a la infancia y adolescencia*. https://www.boe.es/biblioteca_juridica/anuarios_derecho/abrir_pdf.php?id=ANU-C-2018-10011100152
- ORTIZ, J., RIERA, M., SALA, A. I VILAS, O. *Àmbit de la Infància i l'Adolescència* [Treball de l'assignatura Àmbits del Treball Social, Universitat de Girona]. Moodle UdG. <https://moodle2.udg.edu/mod/assign/view.php?id=1194416>

- Publications Office of the European Union (2021). *EU strategy on the rights of the child*. https://commission.europa.eu/document/86b296ab-95ee-4139-aad3-d7016e096195_en
- RAMOS, R. (2023, marzo 20). La conferència de grup familiar: Una pràctica participativa en famílies amb infants en risc. *Revista de Treball Social*, 224, 49-67. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=9005471>
- Real Decret, del 24 de juliol del 1889, per el que es publica el Codi Civil. *Boletín Oficial del Estado*, 206, del 25 de juliol del 1889. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1889-4763>
- ROBY, J. L., PENNELL, J., ROTABI, K., BUNKERS, K. M., & DE UCLES, S. (2015). Contextual adaptation of family group conferencing model: Early evidence from Guatemala. *British Journal of Social Work*, 45(8), 2281-2297. [Scopus. https://doi.org/10.1093/bjsw/bcu053](https://doi.org/10.1093/bjsw/bcu053)
- SÁINZ-CANTERO, B. (2014, diciembre). El modelo común para la intervención con menores en riesgo y desamparo propuesto por el Anteproyecto de Ley de Protección de la infancia. *Revista de Derecho Civil*, 1(4), 107-153. <https://nreg.es/ojs/index.php/RDC/article/view/96>
- SUNDELL, K., & VINNERTJUNG, B. (2004). Outcomes of family group conferencing in Sweden. *Child Abuse & Neglect*, 28(3), 267-287. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2003.09.018>
- TORRECUADRADA GARCÍA-LOZANO, S. (2016). El interés superior del niño. *Anuario mexicano de derecho internacional*, 16, 131-157. <https://revistas.juridicas.unam.mx/index.php/derecho-internacional/article/view/523/12413>
- TRINIDAD, P. (2004). La cara oscura de las relaciones familiares: La protección internacional del niño frente a los miembros de su propia familia. *Anuario de la Facultad de Derecho*, 22, 133-158. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1096672>
- UROZ, J. (1998). El menor y la familia: datos sociológicos: La violencia en el contexto familiar. Dins J. Rodríguez (Ed.), *El menor y la familia: conflictos e implicaciones* (p. 45-70). Universidad Pontificia Comillas Madrid.
- VERGARA, A., PEÑA, M., CHÁVEZ, P., & VERGARA, E. (2015). Los niños como sujetos sociales: El aporte de los Nuevos Estudios Sociales de la infancia y el Análisis Crítico del Discurso. *Psicoperspectivas. Individuo y Sociedad*, 14(1), 55-65. <https://doi.org/10.5027/psicoperspectivas-Vol14-Issue1-fulltext-544>
- VIÑAS, A. PROYATOS, P. MORATA, T. MARZO, M. LÓPEZ, P. PALASÍ, E. SÁNCHEZ, J. I FERNÁNDEZ, F. (2018) *Valor humà: El model relacional-vincular en el treball socioeducatiu a Castell-Platja d'Aro*. (1ª ed.). Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

---

7. ANNEXOS

7.1. INDICADORS DE RISC

ARTICLE 17.2 LO 1/1996

2. Serán considerados como indicadores de riesgo, entre otros:

- a) La falta de atención física o psíquica del niño, niña o adolescente por parte de los progenitores, o por las personas que ejerzan la tutela, guarda, o acogimiento, que comporte un perjuicio leve para la salud física o emocional del niño, niña o adolescente cuando se estime, por la naturaleza o por la repetición de los episodios, la posibilidad de su persistencia o el agravamiento de sus efectos.
- b) La negligencia en el cuidado de las personas menores de edad y la falta de seguimiento médico por parte de los progenitores, o por las personas que ejerzan la tutela, guarda o acogimiento.
- c) La existencia de un hermano o hermana declarado en situación de riesgo o desamparo, salvo que las circunstancias familiares hayan cambiado de forma evidente.
- d) La utilización, por parte de los progenitores, o de quienes ejerzan funciones de tutela, guarda o acogimiento, del castigo habitual y desproporcionado y de pautas de corrección violentas que, sin constituir un episodio severo o un patrón crónico de violencia, perjudiquen su desarrollo.
- e) La evolución negativa de los programas de intervención seguidos con la familia y la obstrucción a su desarrollo o puesta en marcha.
- f) Las prácticas discriminatorias, por parte de los responsables parentales, contra los niños, niñas y adolescentes que conlleven un perjuicio para su bienestar y su salud mental y física, en particular:

1.º Las actitudes discriminatorias que por razón de género, edad o discapacidad puedan aumentar las posibilidades de confinamiento en el hogar, la falta de acceso a la educación, las escasas oportunidades de ocio, la falta de acceso al arte y a la vida cultural, así como cualquier otra circunstancia que por razón de género, edad o discapacidad, les impidan disfrutar de sus derechos en igualdad.

2.º La no aceptación de la orientación sexual, identidad de género o las características sexuales de la persona menor de edad.

- g) El riesgo de sufrir ablación, mutilación genital femenina o cualquier otra forma de violencia en el caso de niñas y adolescentes basadas en el género, las promesas o acuerdos de matrimonio forzado.
- h) La identificación de las madres como víctimas de trata.
- i) Las niñas y adolescentes víctimas de violencia de género en los términos establecidos en el artículo 1.1 de la Ley Orgánica 1/2004, de 28 de diciembre, de medidas de protección integral contra la violencia de género.
- j) Los ingresos múltiples de personas menores de edad en distintos hospitales con síntomas recurrentes, inexplicables y/o que no se confirman diagnósticamente.
- k) El consumo habitual de drogas tóxicas o bebidas alcohólicas por las personas menores de edad.
- l) La exposición de la persona menor de edad a cualquier situación de violencia doméstica o de género.
- m) Cualquier otra circunstancia que implique violencia sobre las personas menores de edad que, en caso de persistir, pueda evolucionar y derivar en el desamparo del niño, niña o adolescente.

7.2. INDICADORES DE DESEMPARAMENT

ARTICLE 18.2 LO 1/1996

2. De acuerdo con lo establecido en el artículo 172 y siguientes del Código Civil, se considerará situación de desamparo la que se produce de hecho a causa del incumplimiento, o del imposible o inadecuado ejercicio de los deberes de protección establecidos por las leyes para la guarda de los menores, cuando éstos queden privados de la necesaria asistencia moral o material.

La situación de pobreza de los progenitores, tutores o guardadores no podrá ser tenida en cuenta para la valoración de la situación de desamparo. Asimismo, en ningún caso se separará a un menor de sus progenitores en razón de una discapacidad del menor, de ambos progenitores o de uno de ellos.

Se considerará un indicador de desamparo, entre otros, el tener un hermano declarado en tal situación, salvo que las circunstancias familiares hayan cambiado de forma evidente.

En particular se entenderá que existe situación de desamparo cuando se dé alguna o algunas de las siguientes circunstancias con la suficiente gravedad que, valoradas y ponderadas conforme a los principios de necesidad y proporcionalidad, supongan una amenaza para la integridad física o mental del menor:

- a) El abandono del menor, bien porque falten las personas a las que por ley corresponde el ejercicio de la guarda, o bien porque éstas no quieran o no puedan ejercerla.
- b) El transcurso del plazo de guarda voluntaria, bien cuando sus responsables legales se encuentren en condiciones de hacerse cargo de la guarda del menor y no quieran asumirla, o bien cuando, deseando asumirla, no estén en condiciones para hacerlo, salvo los casos excepcionales en los que la guarda voluntaria pueda ser prorrogada más allá del plazo de dos años.
- c) El riesgo para la vida, salud e integridad física del menor. En particular cuando se produzcan malos tratos físicos graves, abusos sexuales o negligencia grave en el cumplimiento de las obligaciones alimentarias y de salud por parte de las personas de la unidad familiar o de terceros con consentimiento de aquellas; también cuando el menor sea identificado como víctima de trata de seres humanos y haya un conflicto de intereses con los progenitores, tutores y guardadores; o cuando exista un consumo reiterado de sustancias con potencial adictivo o la ejecución de otro tipo de conductas adictivas de manera reiterada por parte del menor con el conocimiento, consentimiento o la tolerancia de los progenitores, tutores o guardadores. Se entiende que existe tal consentimiento o tolerancia cuando no se hayan realizado los esfuerzos necesarios para paliar estas conductas, como la solicitud de asesoramiento o el no haber colaborado suficientemente con el tratamiento, una vez conocidas las mismas. También se entiende que existe desamparo cuando se produzcan perjuicios graves al recién nacido causados por maltrato prenatal.
- d) El riesgo para la salud mental del menor, su integridad moral y el desarrollo de su personalidad debido al maltrato psicológico continuado o a la falta de atención grave y crónica de sus necesidades afectivas o educativas por parte de progenitores, tutores o guardadores. Cuando esta falta de atención esté condicionada por un trastorno mental grave, por un consumo habitual de sustancias con potencial adictivo o por otras conductas adictivas habituales, se valorará como un indicador de desamparo la ausencia de tratamiento por parte de progenitores, tutores o guardadores o la falta de colaboración suficiente durante el mismo.
- e) El incumplimiento o el imposible o inadecuado ejercicio de los deberes de guarda como consecuencia del grave deterioro del entorno o de las condiciones de vida familiares, cuando den lugar a circunstancias o comportamientos que perjudiquen el desarrollo del menor o su salud mental.
- f) La inducción a la mendicidad, delincuencia o prostitución, o cualquier otra explotación del menor de similar naturaleza o gravedad.

g) La ausencia de escolarización o falta de asistencia reiterada y no justificada adecuadamente al centro educativo y la permisividad continuada o la inducción al absentismo escolar durante las etapas de escolarización obligatoria.

h) Cualquier otra situación gravemente perjudicial para el menor que traiga causa del incumplimiento o del imposible o inadecuado ejercicio de la patria potestad, la tutela o la guarda, cuyas consecuencias no puedan ser evitadas mientras permanezca en su entorno de convivencia.

7.3. MESURES DAVANT LES SITUACIONS DE RISC

ARTICLE 104 LDOIA

Artículo 104. Medidas de atención social y educativa ante las situaciones de riesgo.

Las medidas que pueden establecerse una vez valorada la situación de riesgo son las siguientes:

a) La orientación, el asesoramiento y la ayuda a la familia. La ayuda a la familia incluye las actuaciones de contenido técnico, económico o material dirigidas a mejorar el entorno familiar y a hacer posible la permanencia del niño o el adolescente en el mismo.

b) La intervención familiar mediante el establecimiento de programas socioeducativos para los progenitores, tutores o guardadores con la finalidad de que alcancen capacidades y estrategias alternativas para el cuidado y la educación de sus hijos o del niño o el adolescente tutelado.

c) El acompañamiento del niño o el adolescente a los centros educativos o a otras actividades, y el apoyo psicológico o las ayudas al estudio.

d) La ayuda a domicilio.

e) La atención en centro abierto y otros servicios socioeducativos.

f) La atención sanitaria, que incluya la intervención psicoterapéutica o el tratamiento familiar, tanto para los progenitores o los titulares de la tutela o de la guarda, como para el niño o el adolescente.

g) Los programas formativos para adolescentes que han abandonado el sistema escolar.

h) La asistencia personal para los progenitores, tutores y guardadores con diversidad funcional que les permita asumir sus obligaciones de atención y cuidado de los niños y los adolescentes.

i) La asistencia personal para los niños y los adolescentes con diversidad funcional que les permita superar la situación de riesgo.

j) Cualquiera otra medida de carácter social y educativo que contribuya a la desaparición de la situación de riesgo.

7.4. GUIÓ DE L'ENTREVISTA

GUIÓ D'ENTREVISTA

Lloc:	Platja d'Aro	Data: 22/04/2024
Tipus d'entrevista:	Entrevista semi estructurada	
Actors:	Dues professionals + autora del treball	
Propòsit:	Analitzar l'experiència del grup motor del Family Group Conference a Platja d'Aro per a poder sistematitzar-la i contrastar-la amb el marc teòric del treball.	
Categoria	Preguntes	
PRESENTACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Com i quan es va iniciar el grup motor a Platja d'Aro? Per què? D'on va sorgir la necessitat? • Quants casos heu pogut derivar a un Family Group Conference? 	
DRETS DE L'INFANT	<ul style="list-style-type: none"> • Quina mirada aporta el FGC al concepte de la infància? • Com descriuríeu la participació que se li dona a l'infant? Creieu que és una participació real? • En quins moments o en quins casos pel que fa a la protecció de la infància, es podria utilitzar el FGC? (ex: abans i/o després d'ingressar a un infant en alguna institució, retorn al nucli familiar...) 	
RESPONSABILITAT FAMILIAR	<ul style="list-style-type: none"> • Què provoca el Family en relació a la participació de la família extensa? Quines creieu que poden ser les explicacions? • Penseu que s'ofereix un suport de qualitat a la família extensa perquè hi hagi continuïtat en la seva participació? 	
PRESA DE DECISIONS I AUTODETERMINACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Creieu que si el FGC fos en un mandat legal, com a Nova Zelanda, i es portés a terme durant anys, podria caure en el perill de convertir-se en una eina més de l'Administració i perdre la seva essència? 	
ASPECTES SOCIOCULTURALS	<ul style="list-style-type: none"> • Quines creieu que són les limitacions professionals per a que el Family es generalitzi? I familiars? • Com creieu que seria la participació de la família extensa si es generalitzés el FGC en el nostre entorn sociocultural? Acceptarien amb facilitat reunir-se per a prendre decisions? Si la família participés, creieu que es mantindrien els resultats a llarg termini? • Penseu que la presència dels professionals pot ser percebuda com a figures d'autoritat per algunes famílies perjudicant la seva participació en la presa de decisions? 	

ASSOCIACIÓ / COL·LABORACIÓ ESTAT- COMUNITAT	<ul style="list-style-type: none"> • Com gestioneu la possibilitat de caure en manipulacions i aliances per part de la família? • Com descriuríeu la col·laboració Estat – Família?
GESTIÓ DE LA CONFERÈNCIA	<ul style="list-style-type: none"> • Què penseu sobre la possibilitat del coordinador sobre discrepar amb el pla familiar, inclús si el TS que ha derivat el cas i la família hi estan d'acord? • Quina fase de la conferència, en la vostra experiència, ha estat la més llarga i la més breu? • En quins criteris us baseu per escollir la hora i el lloc per a realitzar la conferència? • Heu tingut l'oportunitat de fer revisions sobre els casos que heu portat a Family?
GESTIÓ DEL PROJECTE	<ul style="list-style-type: none"> • Com us organitzeu per a poder gestionar el FGC? Quines hores del vostre temps feu servir?
EXPERIÈNCIES/ OPINIONS PERSONALS	<ul style="list-style-type: none"> • Durant el temps privat de la família, heu hagut d'intervenir? • Quina ha sigut la millor i la pitjor experiència en el marc de la conferència familiar? O què creieu que podria ser el pitjor que pot passar? • Quines reflexions n'extraieu de les famílies que han participat al Family? Com ho viuen? Tingueu en compte aspectes positius i negatius. • Què penseu que cal per a que el FGC es pugui regular?

7.5. FULL DE CONSENTIMENT

TÍTOL DE L'ESTUDI: Una nova mirada a la intervenció amb infants i adolescents en situació de risc o desemparament i les seves famílies: *Podem incorporar una forma alternativa d'intervenció, sota la mirada sistèmica, per als infants en situació de risc o desemparament i les seves famílies? Especial menció al projecte "Family Group Conference" o Conferència de grup familiar.*

Treball Final de Grau

- **Realitzat per:** Judith Ortiz Palazón (judithortiz.p@gmail.com)
- **Tutoritzat per:** Jose Antonio Langarita Adiego
- **Coordinat per la Facultat d'Educació i Psicologia de la Universitat de Girona. Grau en Treball Social.**

Grup destinatari d'aquesta entrevista: Professionals de l'àmbit social que formen part del grup motor per implantar el projecte "Family Group Conference" a Platja d'Aro, i que han participat en l'experiència de la realització d'aquest amb casos reals.

L'objectiu principal d'aquest informe és proporcionar-li tota la informació necessària per a que pugui decidir lliure i voluntàriament si desitja participar en aquest estudi. Per tant, ha de llegir atentament la següent informació i formular totes les preguntes que tingui.

OBJECTIU D'AQUEST ESTUDI

Amb aquest estudi pretenc donar a conèixer altres formes d'intervenció professional, des de la mirada sistèmica, per als infants i adolescents en situació de risc o desemparament i les seves famílies, com ho és el projecte en qüestió: el *Family Group Conference*.

La intenció d'aquest treball és promoure una reavaluació de la nostra percepció de la infància, reconeixent i recolzant el dret dels infants a participar activament en el seu entorn. A més, convida a fomentar la confiança en les habilitats i les capacitats de les famílies, desafiant així la idea que necessiten una direcció externa en la presa de decisions. No obstant, això no implica que hagin de prescindir del nostre acompanyament professional.

Aquesta iniciativa suggereix a deixar de banda els prejudicis arrelats i les concepcions preconcebudes sobre la infància i la família, entenent que són construccions socials i conceptualitzacions que han evolucionat amb el temps i el context històric i social.

Els objectius específics d'aquest estudi són:

- O1. Analitzar la bibliografia existent pel que fa a la protecció de la infància i adolescència en risc o desemparament.
- O2. Elaborar un estat de la qüestió sobre el marc legal actual sobre la infància i adolescència en situació de risc o desemparament, afegint aquesta nova mirada.
- O3. Presentar el Family Group Conference com a resposta a una possible nova forma d'intervenció, donant-lo així a conèixer en l'àmbit educatiu.
- O4. Analitzar una experiència de proximitat en referència al Family Group Conference: grup motor a Platja d'Aro.

PROCEDIMENT

Durant la primera fase d'aquest estudi, es duu a terme una revisió bibliogràfica en tot allò relacionat amb la infància i adolescència en situació de risc o desemparament, així com la intervenció professional i el model proposat: el model sistèmic. Aquesta revisió bibliografia permet fer un anàlisi sobre quin és l'estat de la qüestió sobre el tema d'estudi per, finalment, proposar un projecte com a forma d'intervenció: el FGC, i realitzar una sistematització de l'experiència professional en aquest projecte a Platja d'Aro.

L'objectiu principal de l'entrevista, doncs, és explorar les experiències de les professionals pel que fa al FGC, així com les seves perspectives sobre aquest en l'àmbit de la infància i l'adolescència en risc o desemparament. Per així, poder conèixer quines limitacions i/o beneficis s'hi han pogut trobar tant durant la realització de les conferències i a l'hora d'organitzar i portar endavant el projecte.

Es realitzarà una entrevista semi-estructurada que serà gravada per veu mitjançant un telèfon mòbil. L'enregistrament d'aquesta serà únicament utilitzat per a l'anàlisi d'aquesta entrevista per part de l'autora d'aquest treball. Aquesta gravació tampoc serà transcrita i, en tot cas, s'anonimitzaran les dades personals que puguin portar a identificar al participant o a altres persones que es nomenin durant l'entrevista.

PRESTACIONS

Aquest estudi beneficiarà el nom del projecte, al posar-lo en contacte a l'àmbit universitari i difondre'n el seu nom i la seva implicació en el Treball Social.

CONFIDENCIALITAT

El propòsit d'aquest document és ajudar als participants a prendre una decisió informada sobre la seva participació o no en aquest estudi, l'objectiu del qual és oferir una nova mirada a la intervenció professional pel que fa a la infància i adolescència en situació de risc o desemparament, en el marc d'un Treball Final de Grau.

La informació extreta de l'estudi es codificarà per a protegir el nom de cada subjecte. No s'utilitzaran noms ni altres dades identificatives per a comentar o comunicar informació. L'autora d'aquest treball guardarà els arxius i les dades recopilades en un lloc segur i no s'utilitzarà per a cap altre finalitat que no sigui la mencionada anteriorment.

En compliment de la legislació vigent en matèria de protecció de dades personals, es garanteix la confidencialitat i la protecció de dades d'acord amb el Reglament Europeu de Protecció de Dades UE 2016/679, de 7 d'abril, de protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i sobre la lliure circulació d'aquestes dades i per la qual es deroga la Directiva 95/46/CE (Reglament General de Protecció de Dades).

DRET A OBTENIR MÉS INFORMACIÓ SOBRE L'ESTUDI

Pot fer qualsevol pregunta sobre l'estudi durant el procés d'investigació. L'autora del treball estarà disponible per a respondre les seves preguntes, interessos o preocupacions sobre aquest estudi. Si durant o després de l'estudi desitja discutir sobre els seus drets com a participant, o desitja discutir la seva participació en l'estudi o les seves preocupacions, o si se sent pressionat per a participar o continuar en aquest estudi i en futurs estudis, l'animo a que es posi en contacte amb l'autora d'aquest treball (judithortiz.p@gmail.com) o les autoritats que el puguin ajudar a discutir sobre aquest tema.

REBUIG O ABANDONAMENT DE LA PARTICIPACIÓ

La participació en aquest estudi és voluntària. No està obligat/da a participar en l'estudi si no ho desitja. En cas que decideixi participar, pot retirar-se de l'estudi en qualsevol moment sense donar explicacions i sense conseqüències negatives: només cal comunicar-ho.

FIRMA

Declaro que he estat informat sobre la finalitat i els objectius de la investigació, els seus procediments, i els possibles beneficis i drets que puc experimentar.

He llegit la informació sobre l'estudi i he tingut l'oportunitat de fer preguntes, que han estat contestades amb satisfacció.

Entenc que la informació anònima (sense identificadors personals) d'aquest estudi estarà disponible per a altres investigadors en algun moment després que l'estudi hagi finalitzat.

Dono el meu consentiment a la participació voluntària i he rebut una còpia d'aquest formulari de consentiment.

Nom de la professional:

Nom de la institució per la qual treballa:

Firma: _____

Data: _____

Jo, sotassignant, declaro que s'han explicat els objectius i procediments utilitzats en aquest estudi i que també s'han identificat aquells objectius i procediments purament orientats a l'estudi.

També he respost a totes les preguntes relacionades amb l'estudi segons el meu millor coneixement.

Autora del treball:

Firma: _____

Data: _____